ALGEMEEN VERSLAG

VAN DEN STAAT

VAN HET

MIDDELBAAR EN LAGER ONDERWIJS

VOOR

EUROPEANEN EN MET DEZEN GELIJKGESTELDEN

IN

NEDERLANDSCH-INDIË

OVER

1880.

Samengesteld uit de verslagen van het Collegie van Curatoren van het Gymnasium Willem III van de Commissiën van toezicht der Hoogere Burgerscholen te Samarang en te Soerabaija, van de Inspecteurs van het Lager Onderwijs en van het Bestuur der Normaalschool voor hulponderwijzers te Batavia.

BATAVIA,
LANDSDRUKKERIJ
1881.

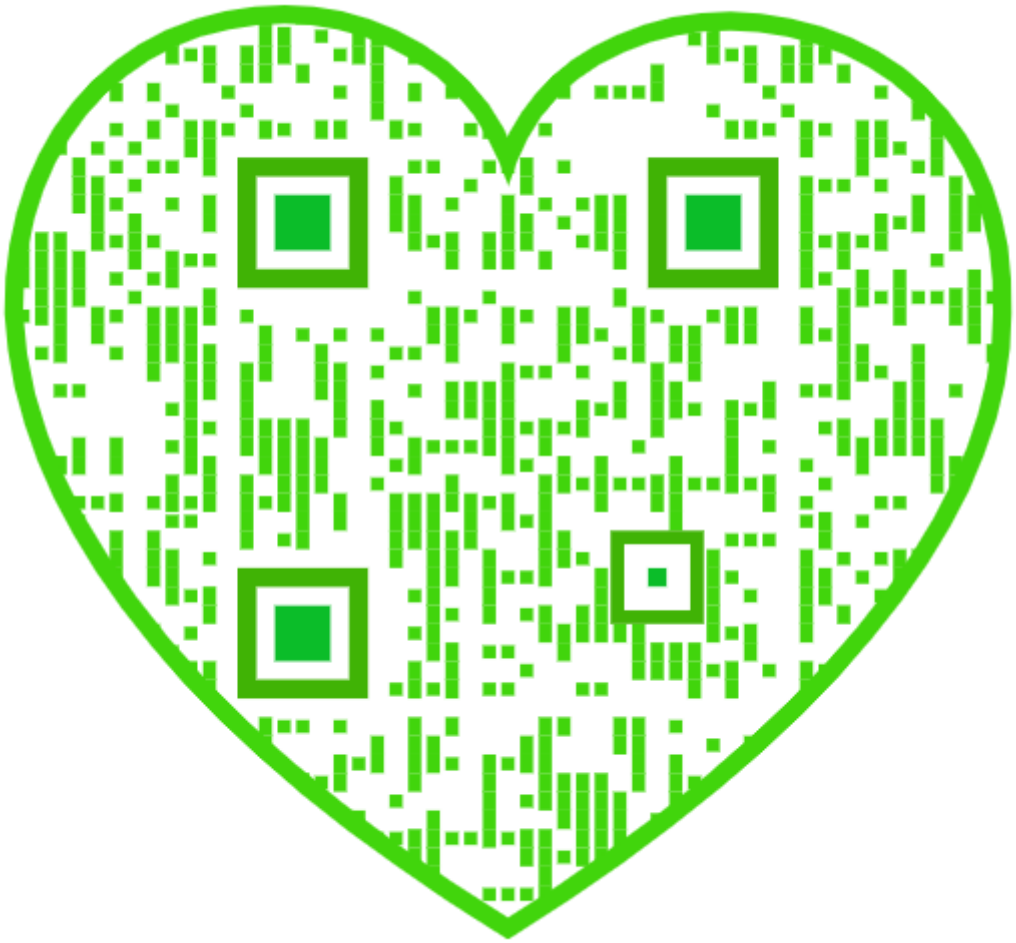

INHOUD.

A.

MIDDELBAAR ONDERWIJS

BLADZ.

Algemeene mededeelingen 1

a. GYMNASIUM WILLEM III.

Collegie van Curatoren 1
Personeel 1
Leerlingen 2
Aantal leerlingen der hoogere burgerschool te Batavia 8
Bibliotheek en verzamelingen 11
Gebouwen 11
Inkomsten en uitgaven 11

b. HOOGERE BURGERSCHOOL MET VIJFJARIGEN CURSUS TE SEMARANG.

Commissie van toezicht 12
Personeel 12
Leerlingen 13
Bibliotheek en verzamelingen 14
Gebouw 1

BLADZ.

c. HOOGERE BURGERSCHOOL MET VIJFJARIGEN CURSUS TE SOERABAJA.

Commissie van toezicht .....
Personeel 15
Leerlingen 16
Bibliotheek en verzamelingen 20
Gebouw 20
Ontvangsten en uitgaven der hoogere burgerscholen te Semarang en Soerabaja. 20

Burgeravondschool, verbonden aan de hoogere burgerschool te Soerabaja ... 21

B.

LAGER ONDERWIJS VOOR EUROPEANEN EN MET HEN GELIJKGESTELDEN.

§ 1. Mededeelingen van algemeenen aard 25
» 2. Toezicht op het onderwijs 26
» 3. Akten van bekwaamheid tot het geven van onderwijs 26
» 4. Getal en aard der scholen 27
» 5. Omvang en toestand van het onderwijs 31
Lezen 32
Schrijven 32
Vormleer 32
Rekenen 32
Nederlandsche taal 33
Aardrijkskunde 33
Geschiedenis 33
Kennis der natuur 33
Zang 34
Beginselen van de kennis der levende talen 34

BLADZ.

Teekenen 4
Gymnastiek 34
Handwerken voor meisjes 35
§ 6. Onderwijzend personeel 35
» 7. Getal en aard der leerlingen 37
» 8. Onderwijzerswoningen, schoollokalen, schoolmeubelen en leermiddelen, schoolbibliotheken 40

A.

MIDDELBAAR ONDERWIJS.

Algemeene mededeelingen.

In het jaar 1880 werd, ingevolge Staatsblad nº. 97, nader goedgekeurd bij Staatsblad nº. 178, de werkkring van de leeraren in het handteekenen en schoonschrijven aan de hoogere burgerscholen te Soerabaja en Semarang nader omschreven en verklaard, dat het geven van onderwijs in het regtlijnig teekenen behoort tot het dienstwerk der bij genoemde scholen indienst gestelde leeraren in het handteekenen en schoonschrijven, wier titel in den vervolge zal luiden »leeraar in het teekenen en schoonschrijven."

Ook in dit jaar moest wederom afwijzend beschikt worden op het verzoek van eenige meisjes om tot de lessen der hoogere burgerschool te worden toegelaten.

Het aantal vreemde oosterlingen, dat aan het middelbaar onderwijs deel nam, bleef zich bepalen tot het tweetal bij het gymnasium Willem III te Batavia.

a. Gymnasium Willem III te Batavia.

Collegie van Curatoren.

In de zamenstelling van dit collegie kwam geene verandering.

Personeel.

Over het algemeen werden de lessen in beide afdeelingen met groote regelmatigheid gegeven en had het onderwijs weinig te lijden van mutatiën en ongesteldheden der leeraren.

Daar het aantal dezer leeraren, in verband met het aantal

leerlingen en het aantal vakken, waarin onderwijs moet gegeven worden, voldoende was, kon, waar door ziekte of om andere redenen eene tijdelijke voorziening moest getroffen worden, dit steeds door onderlinge medewerking zonder bezwaar geschieden.

De lessen in in de wiskunde werden in Januari wederom opgedragen aan den van buitenlandsch verlof teruggekeerden leeraar in dat vak *H. C. van Ruijven.*

Aan het einde van den cursus werd de tijdelijke leeraar in de Engelsche en Duitsche talen *W. G. van Krieken*, eervol ontslagen en zijne lessen voorloopig onder drie andere leeraren verdeeld.

Een dezer, de heer *M. J. H. ter Linden*, leeraar in de Duitsche taal en letterkunde, werd door toenemende ongesteldheid genoodzaakt, een buitenlandsch verlof aan te vragen. In de daardoor ontstane vacature werd nog, vóór het begin van den nieuwen cursus, door de benoeming tot tijdelijk leeraar van den heer *J. M. W. Carpentier Alting*, voorzien.

Leerlingen.

Afdeeling A. Op 1 Januari 1880 was, blijkens het vorige verslag, het aantal van 216 leerlingen over de verschillende klassen verdeeld op deze wijze:

1e	studiejaar	68
2e	»	40
3e	»	42
4e	»	32
5e	»	31
Toehoorders		3

Dit aantal werd in het tijdvak van 1 Januari tot het eind van den cursus 1879—1880 met 4 vermeerderd, doordien 5 oud-leerlingen in het 5e studiejaar terugkeerden en 1, na examen, tot het 3e studiejaar werd toegelaten.

Daarentegen werden gedurende dit tijdvak 67 leerlingen afgeschreven. Van deze zijn:

13 vertrokken naar Nederland om daar hunne studiën voort te zetten,

1 naar de hoogere burgerschool te Soerabaja,

7 naar die te Semarang,
4 gingen over in den handel,
3 bij de telegrafie,
2 bij het kadaster,
6 bij gouvernements bureau's,
1 in het leger,
5 op eene landelijke onderneming;
1 werd afgeschreven wegens aanhoudende ongesteldheid,
1 wegens wanbetaling, terwijl
2 hunne studiën zelfstandig wenschten voort te zetten en
22 in Augustus en September een voldoend eindexamen aflegden.

Van deze 67 leerlingen waren:

9 uit de 1e klasse,
8 » » 2e »
14 » » 3e »
9 » » 4e »
26 » » 5e »

terwijl 1 de lessen als toehoorder volgde.

De cursus sloot dus met 153 oudleerlingen of 13 minder dan in 1879.

Op 1 Augustus telden de vier laagste klassen nog 160 leerlingen, waarvan er 158 aan de overgangsexamens deel namen.

Van deze werden bevorderd:

van het 1e studiejaar (65 leerlingen) tot het 2e 38,
» » 2e » (35 ») » » 3e 29,
» » 3e » (34 ») » » 4e 19,
» » 4e » (26 ») » » 5e 21;

dus van de 160 leerlingen 107 of bijna 67% tegen 73% in 1879 en 85% in 1878.

De uitslag was dus minder gunstig dan in vorige jaren. Dit geldt echter alleen voor het 1e en 3e studiejaar. Voor het 2e en 4e studiejaar was de uitslag iets gunstiger dan vroeger.

Aan het eindexamen namen deel 31 leerlingen van het 5e studiejaar en 3 toehoorders of gezamenlijk 34 leerlingen van welke er 22 slaagden.

Voor de toelatingsexamens, die op 9 Augustus en volgende dagen gehouden werden, hadden zich aangemeld 74 kandidaten, en wel: 73 voor het 1e en 1 voor het 3e studiejaar.

Toegelaten werden slechts voor het 1e studiejaar 40 jongelieden, waarvan zich 37 als leerling lieten inschrijven. Bovendien werd een leerling der Rijkslandbouwschool te Wageningen, zonder examen, geplaatst in het 4e, een leerling der hoogere burgerschool te Soerabaja in het 3e en een der hoogere burgerschool te 's Hage in het 2e studiejaar. Het aantal nieuwe leerlingen klom daardoor tot 40.

Met de 153 oud-leerlingen maakte dit op 1 October 1880 een totaal van 193 waarvan 191 voor alle en 2 voor enkele lessen.

Zij waren op de volgende wijze verdeeld:

1e studiejaar	60
2e »	42
3e »	39
4e »	22
5e »	28
Toehoorders	2

Het geheele aantal leerlingen, dat in den afgesloten cursus, gedurende korteren of langeren tijd de lessen heeft bijgewoond, bedraagt 224.

Gedurende het eerste trimester van het schooljaar 1880—1881 werd het aantal leerlingen met 5 vermeerderd en met een gelijk aantal verminderd.

1 oud-leerling van het 1e studiejaar keerde terug; een ander oud-leerling van het 2e studiejaar werd na examen tot het 3e toegelaten, terwijl 3 leerlingen van de hoogere burgerschool te Soerabaja plaats namen in dezelfde klasse, waarin ze daar gezeten hadden nl. 1 in het 4e, 1 in het 3e en 1 in het 1e studiejaar.

Daarentegen vertrok 1 leerling uit de 4e, 1 uit de 2e en 1 uit de 1e klasse, naar Nederland om daar hunne studiën voort te zetten en vonden 2 andere leerlingen, 1 van het 4e en 1 van het 2e studiejaar, eene plaats bij den handel.

Op ultimo December 1880 waren de 193 leerlingen dus verdeeld, als volgt:

1e	studiejaar	60
2e	»	41
3e	»	41
4e	»	21
5e	»	28
Toehoorders		2

Afdeeling B. Op 1 Januari 1880 bedroeg het aantal leerlingen dezer afdeeling (taal-, land- en volkenkunde van Nederlandsch-Indië) 20.

In den loop van den cursus werd dit getal nog met 1 vermeerderd, waartegen een leerling tusschentijds zijne studiën staakte. Met 1 Juli werden 12 leerlingen afgeschreven, zoodat er 8 voor den nieuwen cursus overbleven.

Door 9 van de 12 afgeschreven leerlingen werd in September met goed gevolg het groot-ambtenaarsexamen afgelegd.

In het geheel namen in den afgeloopen cursus, gedurende korteren of langeren tijd, 21 leerlingen aan de lessen deel.

Met het begin van den nieuwen cursus op 1 October werden 17 nieuwe leerlingen ingeschreven, waarvan 16 die in Augustus en September het eindexamen voor de hoogere burgerschool hadden afgelegd.

De nieuwe cursus begon dus met 25 leerlingen, waaronder 2 Inlanders, namelijk Raden Mas *Soenarija* en Raden Mas *Soemita*, van welke de eerste de lessen aan de hoogere burgerschool gevolgd had tot in het 4e en de laatste tot in het 3e studiejaar.

Gedurende het eerste kwartaal lieten zich nog als leerlingen dezer afdeeling inschrijven: 2 oudleerlingen der hoogere burgerschool, die in 1880 te Batavia in hun eindexamen geslaagd waren.

Op 1 Januari 1881 bedroeg dus het aantal leerlingen dezer afdeeling 27, waarvan 19 in het 1e en 8 in het 2e studiejaar.

De verschillende mutatiën onder de leerlingen der beide afdeelingen worden in de nevensgaande tabel in bijzonderheden aangegeven:

LEERLINGEN.	1 Januari 1880.	1 Februari »	1 Maart »	1 April »	1 Mei »	1 Juni »	1 Juli »	1 Augustus »	1 September »	30 September »	Toegelaten tusschentijds.	Afgeschreven tusschentijds.	Totaal, waardoor de lessen zijn bijgewoond.	Namen deel aan de overgangsexamens.	Namen geen deel aan de overgangsexamens.	Werden bevorderd.	Werden niet bevorderd.	Verlieten de inrichting op 30 September.	Teruggekomen oud-leerlingen.	Oud-leerlingen op 1 October.	Kandidaten bij het toelatings-examen.	Toegelaten.	Afgewezen.	Legden eind-examen af. Slaagden.	Legden eind-examen af. Slaagden niet.	Ingeschreven op 1 October 1880.	Id. op 1 November.	Id. op 1 December.	Id. op 31 December.	Tusschentijds toegelaten.	Tusschentijds afgeschreven.
Afdeeling A.																															
1e studiejaar	68	68	68	66	66	66	65	65	65	65	»	3	68	65	»	38	27	6	»	59	73	40	33	»	»	60	60	61	60	2	1
2e » »	40	40	40	38	37	35	35	35	35	35	»	5	42	35	»	29	6	3	»	32	»	»	»	»	»	42	43	42	41	»	2
3e » »	42	43	38	36	36	35	34	34	34	34	1	9	43	32	2	19	15	5	1	29	1	»	1	»	»	39	40	41	41	2	»
4e » »	32	31	30	28	28	27	26	26	26	26	»	6	34	26	»	21	5	3	»	23	»	»	»	»	»	22	22	22	21	1	2
5e » »	31	31	30	31	32	32	30	30	30	30	3	4	34	»	»	»	»	22	3	8	»	»	»	22	9	28	28	28	28	»	»
Toehoorders	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	»	»	3	»	»	»	»	1	»	2	»	»	»	»	3	2	2	2	2	»	»
Totaal aan de Hoogere Burgerschool	216	216	209	202	202	198	193	193	193	193	4*	27	224	158	2	107	53	40	4	153	74	40	34	22	12	193	195	196	193	5	5
Van Batavia	166	165	158	155	154	151	148	148	148	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	162	164	165	162	»	»
Van elders	50	51	51	47	48	47	45	45	45	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	31	31	31	31	»	»
Afdeeling B.																															
1e studiejaar	9	9	9	9	10	10	8	8	8	8	1	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	17	»	»	»	17	18	18	19	2	»
2e » »	11	11	11	10	10	10	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	8	»	»	»	9	»	8	8	8	8	»	»
Totaal	20	20	20	19	20	20	8	8	8	8	1	1	21	»	»	»	»	»	»	8	»	17	»	9	»	25	26	26	27	2	»
Totaal generaal	236	236	229	221	222	218	201	201	201	201	5	28	245	»	»	»	»	»	»	161	»	57	»	31	»	218	221	222	220	7	»

(*) Dit zijn de teruggekomen oud-leerlingen in een der volgende kolommen bedoeld.

Het aantal leerlingen, dat, volgens het vorige verslag, van 1 Januari 1868 tot 1 Januari 1879 gestegen was tot 227, bedroeg na de opheffing van het internaat en de uitbreiding van de hoogere burgerscholen te Soerabaja en Semarang:

Op 1 Januari 1880..... 216
» 1 » 1881..... 193

Uit de hierondervolgende tabel kan blijken hoe, bij de school te Batavia, het aantal leerlingen, afkomstig uit streken, die meer eigenaardig onder de andere hoogere burgerscholen ressorteren, sedert 1 Januari 1876 geleidelijk is afgenomen en op 1 Januari 1881 van 71 tot 31 is gedaald.

Aantal leerlingen der hoogere burgerschool te Batavia.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	
DATUMS.	Uit de 1e Militaire afdeeling.	Uit de 2e Militaire afdeeling.	Uit de 3e Militaire afdeeling.	Van de Buitenbezittingen.	Totaal van kolom 3, 4 en 5.	Totaal van de kolommen 2 en 6.
Op 1 Januarij 1876	114	39	12	20	71	185
» » 1877	146	40	11	18	69	215
» » 1878	165	32	8	19	59	225
» » 1879	164	30	14	19	63	227
» » 1880	166	14	13	23	50	216
» » 1881	162	6	6	19	31	193

De 19 leerlingen van de Buitenbezittingen, meest van Sumatra, kunnen insgelijks gerekend worden op de Bataviasche school te huis te behooren, zoodat slechts 12 leerlingen overblijven uit de 2e en 3e Militaire afdeeling.

Uit de 2e kolom blijkt tevens, dat het aantal leerlingen te Batavia, uit de 1e Militaire afdeeling, dat tot 1 Januari 1878 steeds was toegenomen, sedert nagenoeg stationair is gebleven.

Voor de residentie Batavia alleen is het aantal leerlingen van 1 Januari 1874 steeds toegenomen, als volgt:

1 Januarij	1874	76
» »	1875	88
» »	1876	89
» »	1877	116
» »	1878	129
» »	1879	144
» »	1880	150
» »	1881	153

De gemiddelde leeftijd van de leerlingen der school te Batavia op 1 Januari 1881 was voor het:

1e	studiejaar	14	jaar	6	maanden.
2e	»	15	»	3	»
3e	»	16	»	9	»
4e	»	17	»	10	»
5e	»	18	»	10	»

De cijfers van het schoolverzuim liepen weder zeer uiteen. Gemiddeld bedroeg het 5,5 % tegen 5,4 % in 1879.

Over gedrag en ijver van de leerlingen kan in het algemeen wederom met lof gesproken worden. Bij de leerlingen, die uit het 3e jaar de school verlaten of reeds vroeger hunne studiën staken laat in den regel de aanleg te wenschen over.

Voor de eindexamens, die in Augustus en September 1880 voor de tiendemaal werden afgenomen, hadden zich aangemeld 31 leerlingen van het 5e studiejaar en 3 toehoorders. Van deze slaagden er 22, namelijk:

J. J. Feijtes,
H. D. A. Obertop,
H. W. Hall,
L. F. Hoeke,
J. J. Verwijk,
J. G. W. Cordesius,
P. A. Brouwer,
W. C. van der Meulen,
J. A. Th. Gortmans,

W. J. Kroon,
A. C. A. Boers,
H. F. Andreas,
F. C. N. van der Moore,
F. A. van den Berg,
Ch. Kemper,
J. B. G. van Slingerlandt,
B. Schagen van Soelen,
W. H. G. Simon,
A. J. A. Prange,
J. H. R. Neumann,
F. Heaviside en
H. B. van Buuren.

Vier hunner vertrokken ter voortzetting hunner studiën naar Nederland; zeventien van hen lieten zich inschrijven als leerlingen bij de afdeeling B en één was reeds geplaatst bij de telegrafie.

Aan het groot-ambtenaarsexamen in September en October namen deel 10 leerlingen van het 2e en 4 leerlingen van het 1e studiejaar der afdeeling B. Daarvan slaagden 8 leerlingen van het 2e en 1 van het 1e studiejaar, namelijk:

E. Thomas,
J. Scheel,
J. G. Soesman,
J. C. C. Slier,
O. E. V. Hermens,
J. J. F. Schreuel,
A. H. H. S. Hermens,
J. W. Tamson en
A. Breevoordt.

Sedert 1866 is het gedeelte A van het groot-ambtenaarsexamen door 41, het eindexamen aan de hoogere burgerschool door 94 en het gedeelte B van het groot-ambtenaarsexamen door 69 leerlingen met goeden uitslag afgelegd.

Een van de twee leerlingen, die, volgens het vorige verslag, in het genot gesteld werden van de renten van het Siamfonds, vertrok aan het einde van het schooljaar, naar de hoogere burgerschool te Semarang, waarop dat voorrecht aan een anderen leerling werd gegund.

Bovendien volgden 12 leerlingen de lessen geheel of gedeeltelijk op kosten van het studiefonds voor onbemiddelde leerlingen van goeden aanleg.

Bibliotheek en verzamelingen.

De bibliotheek nam door aankoop en geschenken van de Regering en van particulieren, onder welke laatsten de curator *G. F. de Bruijn Kops* wederom in de eerste plaats kan genoemd worden, in omvang en belangrijkheid toe en werd door leeraren en leerlingen ijverig gebruikt.

De verzameling van natuurkundige werktuigen en die voor het scheikundig onderwijs werd uitgebreid door een uit Nederland ontvangen bestelling.

De verzamelingen verkeerden in goeden toestand en voldoen aan hare bestemming, hetgeen ook gezegd kan worden van den botanischen tuin.

Gebouwen.

Het dagelijksch onderhoud der gebouwen laat niets te wenschen over. De woning van den Direkteur en twee der vroegere educatorswoningen vereischen echter zware reparatie.

Inkomsten en uitgaven.

Deze bedroegen:

	1879.	1880.
ontvangsten.....	*f* 85.935.—	*f* 41.820.—
uitgaven.....	» 248.131.24⁵	» 202.822.—
nadeelig verschil.....	*f* 162.196.24⁵	*f* 161.002.—

onder welke sommen de kosten voor de gebouwen, waaraan alleen gewoon onderhoud is besteed, niet voorkomen.

b. Hoogere burgerschool met vijfjarigen cursus te Semarang.

Commissie van toezicht.

In de samenstelling dezer commissie is gedurende 1880 geene verandering gekomen.

Personeel.

Bij den aanvang van het jaar bestond het onderwijzend personeel uit den Direkteur en negen leeraren, waarvan drie met tijdelijke aanstelling.

De nieuw benoemde leeraar in de wis- en natuurkunde Dr. *J. Haver Droeze*, wiens lessen intusschen door den Direkteur en een der leeraren waren waargenomen, aanvaardde zijne betrekking in het laatst van April en het personeel zou voltallig geweest zijn, ware er niet op nieuw eene vacature ontstaan door het vertrek van den tijdelijken leeraar in het Duitsch en Nederlandsch *A. van Dissel*, die den 4en Januari zijn onderwijs wegens ziekte moest staken en in April daaraan volgende werd ontslagen.

In deze vacature werd voorzien door de benoeming van den ambtenaar op wachtgeld *J. Kunst*, laatstelijk inspekteur bij het lager onderwijs in de 2e afdeeling, die in het laatst van October de lessen kon voortzetten, welke intusschen over een drietal leeraren en den Direkteur waren verdeeld geweest.

In September werd, wegens de splitsing van het 1e studiejaar in twee parallelafdeelingen, de formatie van het personeel uitgebreid met een leeraar voor de wiskunde en een voor de Fransche taal en letterkunde.

De waarneming der nieuwe tijdelijke betrekking in het Fransch werd opgedragen aan den heer *A. Wijngaard*. Voor de wiskunde werd tegen het einde van het jaar tijdelijk

benoemd de heer *L. van der Elst*, die evenwel zijne betrekking op ultimo December nog niet had kunnen aanvaarden. Zijne lessen werden over drie leeraren en den Direkteur verdeeld.

Leerlingen.

Op 1 Januari 1880 telde de school, blijkens het vorige verslag, in het

1e studiejaar	33	leerlingen.
2e »	9	»
3e »	13	»
4e »	8	»
en als toehoorder	1	
Totaal	64	leerlingen.

Van 1 Januari tot 1 October werd dit aantal met 3 oudleerlingen van het gymnasium Willem III vermeerderd, waarvan er 1 in het 4e en 2 in het 3e studiejaar geplaatst werden.

Gedurende hetzelfde tijdvak werden 8 leerlingen afgeschreven.

Van deze werden geplaatst:

3 bij den post- en telegraafdienst,
1 bij het lager onderwijs,
1 op eene landelijke onderneming,
1 in den handel; terwijl
2 wegens ziekte tijdelijk hunne studiën staakten, en
1 zijne studiën zelfstandig wenschte voort te zetten.

Het schooljaar 1880—1881 werd dus geopend met 59 oudleerlingen.

Van de 62 leerlingen, die de inrichting bij de in Juli en Augustus gehouden overgangsexamens nog telden, werden bevorderd:

van het	1e	studiejaar	(30	leerlingen)	tot het	2e ...	23
» »	2e	»	(10	»)	» »	3e ...	10
» »	3e	»	(13	»)	» »	4e ...	10
» »	4e	»	(9	»)	» »	5e ...	5

te zamen 48 of 77 %.

Aan de toelatingsexamens op 2 Augustus en volgende dagen, werd deelgenomen door 34 candidaten, waarvan 27 slaagden en 23 zich voor het 1e studiejaar lieten inschrijven.

Later werden 2 oud-leerlingen, die de school wegens ziekte hadden verlaten, op nieuw voor dat studiejaar ingeschreven en 4 oud-leerlingen van het gymnasium Willem III zonder examen respectievelijk in de 1e, 2e, 3e en 5e klasse geplaatst.

Aan 6 jongelieden, waarvan 2 tot het einde van het vorige schooljaar als leerling waren ingeschreven, werd vergund het onderwijs als toehoorder bij te wonen.

Bij het begin van den nieuwen cursus telde de school dus 34 nieuwe en 59 oud-leerlingen of te zamen 92 leerlingen, waarvan:

31 in het 1e studiejaar
24 » » 2e »
14 » » 3e »
11 » » 4e »
6 » » 5e » benevens
6 toehoorders.

Gedurende het 1e trimester moest 1 leerling, wegens voortdurende ongesteldheid, de school verlaten en werd een der toehoorders, op zijn verzoek, van de lijst der leerlingen afgevoerd; zoodat op het eind van het jaar 90 leerlingen overbleven.

Gedrag en ijver der leerlingen waren zeer bevredigend. Het schoolverzuim, dat zich bijna geheel tot gevallen van ongesteldheid bepaalde, bedroeg echter 5.9 % tegen 5.2 % in 1879.

Vijf leerlingen werden ondersteund uit het te Semarang gevestigde studiefonds »Midden-Java."

Bibliotheek en verzamelingen.

De bibliotheek werd weder met eenige boeken en plaatwerken vermeerderd, maar kon nog niet genoegzaam in de behoefte van leeraren en leerlingen voorzien.

De verzamelingen en verdere hulpmiddelen werden aan-

merkelijk uitgebreid, maar hebben nog verdere aanvulling noodig.

Een gedeelte van den tuin werd afgezonderd voor het kweeken van bij het onderwijs benoodigde planten.

Gebouw.

De school bleef gevestigd in het daartoe, in 1879, ingehuurde woonhuis.

Voorstellen tot aankoop of verbouwing van dit huis of tot oprichting van een nieuw gebouw zijn in overweging.

---

c. Hoogere burgerschool met vijfjarigen cursus te Soerabaja.

Commissie van toezicht.

Ook in 1880 kwam in de samenstelling van dit ligchaam geene verandering.

Personeel.

Het onderwijs kon voor de vakantie (half Augustus) geregeld gegeven worden. Alleen werd in April 1880 een tijdelijke leeraar in de moderne talen wegens ziekte van zijne opdracht ontheven. Zijne lessen werden door de andere leeraren waargenomen en met het begin van den nieuwen cursus werd een vervanger aangewezen.

De nieuw benoemde leeraar in de scheikunde en natuurlijke historie D^{r}. *J. J. van Renesse*, vroeger leeraar aan de Rijkslandbouwschool te *Wageningen*, aanvaardde den 28^{en} April zijne betrekking. De voor hem bestemde lessen waren gegeven door den Directeur en een der leeraren.

Na de vacantie moest een drietal leeraren door ernstige gesteldheid hun onderwijs voor korter of langer tijd staken, zoodat alleen door groote inspanning der overige leeraren, de lessen voortdurend konden gegeven worden.

Eene geregelde voorziening kon uit den aard der zaak of niet of slechts voor een gedeelte plaats hebben.

Op den 30^{en} September hervatte de van zijn tweejarig verlof teruggekeerden leeraar M^{r}. *G F. N. Gori* zijne lessen in de geschiedenis en staatswetenschappen, die tijdelijk door M^{r}. *R. Vorstman* waren waargenomen.

Voor het onderwijs in het boekhouden, dat voorloopig aan een der leeraren is opgedragen, werd gedurende 1880 eene som van *f* 1200 beschikbaar gesteld.

Tengevolge der in dit jaar doorgevoerde splitsing van het 1^{e} studiejaar in twee afdeelingen, werd het personeel met twee tijdelijke leeraren vermeerderd en daarvoor benoemd de heeren *F. M. Leroy*, hulponderwijzer aan de Gouvernements lagere school te Sidho-ardjo, voor het Nederlandsch en Fransch en D^{r}. *A. J. Verwey*, ambtenaar ter beschikking bij het Binnenlandsch bestuur, voor de wiskunde.

Ook eene splitsing van het 2^{e} studiejaar in twee parallelklassen werd, daar het aantal leerlingen te groot was, aangevraagd en voorloopig toegestaan. Door tijdelijk gebrek aan localiteit kon die splitsing voorloopig echter nog niet tot stand komen. De daarvoor vereischte leeraren zijn reeds in functie en verlichten de taak van die hunner bovenbedoelde ambtgenooten, die wel hun arbeid weder hebben hervat, maar nog hunne volle krachten niet terug verkregen hebben.

Leerlingen.

Op 1 Januari 1880 telde deze school 84 leerlingen, waarvan:

in het	1^{e}	studiejaar	. . . . .	32
» »	2^{e}	»	. . . . .	26
» »	3^{e}	»	. . . . .	16
» »	4^{e}	»	. . . . .	10

Van 1 Januari tot 1 October werden, zonder examen, toegelaten 4 leerlingen, waarvan 1 van de hoogere burgerschool te Amsterdam, die in het 5e, 1 van het gymnasium Willem III, die in het 2e en 2 van de hoogere burgerschool te Delft, die in het 1e en 2e studiejaar geplaatst werden.

Ook kwamen twee leerlingen terug, die in het laatst van 1879 de school hadden verlaten. Zij namen evenals vroeger weer in de 1e en 3e klasse plaats.

In dat tijkvak verlieten 3 leerlingen de school, waarvan 2 uit het 1e en 1 uit het 3e studiejaar.

Een vertrok met zijne ouders naar Nederland. Een staakte zijne studiën, wegens te vergevorderde leeftijd en een werd wegens wangedrag verwijderd.

Bij het einde van den cursus verlieten nog elf leerlingen, waarvan 2 uit het 1e, 5 uit het 2e en 3 uit het 3e en de eenige uit het 5e studiejaar, de school, om te Batavia eindexamen te doen. Van deze waren er.

6, die hunne studiën staakten,

1, die tijdelijk zijne studiën staakte wegens finantieele bezwaren,

1, die tijdelijk zijne studiën staakte wegens ziekte,

2, die naar elders vertrokken, en

1, die met goed gevolg eindexamen aflegde te Batavia.

Het schooljaar 1880—1881 werd dus met 76 oud-leerlingen geopend.

Aan de overgangs-examens bij het einde van den cursus 1879—1880 namen 87 leerlingen deel, van welke 52 tot een hooger studiejaar werden bevorderd, als:

van het	1e	studiejaar	(32	leerlingen)	tot het	2e	20
» »	2e	»	(28	»)	» »	3e	15
» »	3e	»	(16	»)	» »	4e	11
» »	4e	»	(10	»)	» »	5e	6

of ongeveer 60 % tegen 80 % in 1879.

De verhouding was vooral ongunstig in het 2e en 4e studiejaar. Voor het 2e jaar kan als oorzaak worden opgegeven

het groot aantal leerlingen. Voor het 4e jaar, ten deele, gebrekkige localiteit en onvoldoende leermiddelen. In deze twee klassen was ook het schoolverzuim vóór de groote vacantie grooter dan in de overige klassen.

Voor de toelatingsexamens hadden zich 58 candidaten aangegeven, van welke

56 voor het 1e studiejaar.
1 » » 2e »
1 » » 4e »

Onder de eerste categorie bevonden zich 5 meisjes, die echter volgens het Reglement niet konden toegelaten worden.

Van de overige 53 slaagden 29 voor het 1e studiejaar, terwijl ook de candidaat voor het 4e slaagde, maar die voor het 2e kon zelfs niet eens tot het 1e studiejaar worden toegelaten.

Van de 29 geslaagden voor het 1e studiejaar lieten 27 zich als leerlingen inschrijven. De twee overige en de candidaat, die voor het 4e studiejaar was toegelaten, maakten van het verkregen recht geen gebruik.

De verhouding van het aantal van hen, die afgewezen tot dat van hen, die toegelaten zijn, is minder gunstig dan in het vorige jaar, waarschijnlijk ook wel door eenige meerdere gestrengheid bij de gestelde eischen in acht genomen, noodig geoordeeld met het oog op de ondervinding opgedaan gedurende den afgeloopen cursus.

Terwijl echter het aantal toegelaten candidaten 1 meer bedroeg dan in 1879, was ook het aantal behaalde punten hooger dan vroeger.

De grootere aandrang tot toelating in dit jaar is waarschijnlijk een gevolg van de verlaging der schoolgelden.

Met het begin van den nieuwen cursus werd nog 1 leerling van het gymnasium Willem III toegelaten, zoodat de school toen 76 oud-leerlingen en 28 nieuwe of te zamen 104 leerlingen telde.

Deze waren verdeeld, als volgt:

in het	1e	studiejaar	38 leerlingen.
» »	2e	»	29 »
» »	3e	»	17 »
» »	4e	»	14 »
» »	5e	»	6 »

Gedurende het 1e trimester werd de school nog verlaten door 8 leerlingen, van welke 2 uit het 1e, 3 uit het 2e, 2 uit het 3e en 1 uit het 4e studiejaar. De oorzaak was bij 5, staking hunner studiën en bij 3, vertrek naar elders.

Tengevolge der mutatie en den uitslag der overgangsexamens telde de school op ultimo December 1880:

in het	1e	studiejaar	36 leerlingen.
» »	2e	»	26 »
» »	3e	»	15 »
» »	4e	»	13 »
» »	5e	»	6 »
		te zamen . . .	96 leerlingen.

De twee bovenbedoelde leerlingen, die tijdelijk hunne studiën hadden gestaakt, werden weder voor het tweede trimester ingeschreven; 1 voor het eerste en 1 voor het tweede studiejaar.

De gemiddelde leeftijd der leerlingen was op ultimo December 1880 als volgt:

1e	studiejaar	14	jaar.	
2e	»	15	»	4 maanden.
3e	»	17	»	
4e	»	19	»	
5e	»	17	»	8 »

De gezondheidstoestand was gedurende het afgeloopen jaar ongunstig en het schoolverzuim daardoor, vooral in het eerste trimester van den nieuwen cursus, aanzienlijk. De thermometer steeg in de localen gedurende die dagen dikwijls tot 90° F.

Vóór de vacantie bedroeg het schoolverzuim gemiddeld 3,2 %. Na de vacantie 5,8 %.

Voor het overige werden vlijt en gedrag der leerlingen geroemd.

Bibliotheek en Verzamelingen.

Voor de bibliotheek bracht de leeraar *van Renesse* bij zijne komst enkele boeken mede en ook wandplaten voor het onderwijs in de natuurlijke historie. Met het oog op de tegenwoordige overvulling van het daartoe bestemde locaal heeft verdere uitbreiding nog geen plaats gevonden.

De verzamelingen werden vermeerderd door de ontvangst van het benoodigde voor het scheikundig laboratorium. Voor practische oefeningen ontbreekt echter, behalve gas- en waterleiding, nog de beschikking over genoegzame ruimte.

De physische instrumenten worden te gemoet gezien. Voor het onderwijs in de natuurlijke historie werd eene verzameling mineralen, gesteenten en fossielen ontvangen. Ook voor aanvulling der hulpmiddelen voor het teekenonderwijs zullen de noodige voorstellen worden ingediend zoodra de localiteit is uitgebreid.

Gebouw.

Het gebouw blijft weinig voor het doel geschikt en mist nog steeds voldoende localiteit. In de aanschaffing van het benoodigde meubilair is door aanbesteding voorzien.

Ontvangsten en uitgaven der hoogere burgerscholen te Semarang en Soerabaja.

De kosten dezer beide inrichtingen waren als volgt:

Uitgaven.

	1879.	1880.
Tractementen, toelagen enz.....	*f* 103,886	*f* 153,489
Schoolbehoeften enz.	» 5,694	» 9,128
Gebouwen	» 15,969	» 8,077
te zamen....	*f* 125,549	*f* 170,692

Ontvangsten.

	1879.	1880.
Schoolgelden te Semarang.....	f 8,970	f 12,960
» » Soerabaja.....	» 14,265	» 19,791
te zamen....	f 23,235	f 32,751

Burgeravondschool, verbonden aan de hoogere burgerschool te Soerabaja.

Het onderwijs in de verschillende vakken werd geregeld gegeven, met uitzondering evenwel van dat in het rechtlijnig teekenen en de natuur- en scheikunde, hetwelk, door een voor herstel van gezondheid toegestaan kortstondig verlof aan de voor die vakken bestemde leeraren, eenige tijd moest gestaakt worden.

Het onderwijzend personeel werd verminderd met een leeraar in de staathuishoudkunde en staatsinstellingen, aangezien de lessen in die vakken slechts zelden door één leerling, maar meestal in het geheel niet gevolgd werden, terwijl tevens machtiging werd verleend om, met ingang van 1 October 1880, voorloopig, het voor dien leeraar uitgetrokken tractement uit te betalen aan de leeraar in de beginselen der wiskunde voor het geven van lessen in de rekenkunde.

Op 1 Januari bedroeg het aantal leerlingen 73, welk getal op 1 Juli tot 75 was gestegen.

Bij den aanvang van den nieuwen cursus op 1 October, bedroeg het aantal 65, terwijl op ultimo December de lessen door 63 leerlingen werden gevolgd.

Van de 65 leerlingen, ingeschreven op 1 October, waren 29 oud-leerlingen en 10 leerlingen of oud-leerlingen van de hoogere burgerschool meestal ingeschreven voor de lessen in het boekhouden; 15 hadden verder een bewijs, dat zij eene lagere school hadden doorloopen; 9 een bewijs van met gunstig

gevolg afgelegd klein-ambtenaarsexamen, terwijl een tweetal overeenkomstig art. 15 van het Reglement werd toegelaten.

Van het eerste tot het tweede studiejaar werden bevorderd:

voor de wiskunde ..... 12 leerlingen.
» » natuur- en scheikunde ..... 8 »
» het rechtlijnig teekenen ..... 12 »
» » handteekenen ..... 9 »
» » boekhouden ..... 1 »

terwijl getuigschriften voor het met vrucht doorloopen van den tweejarigen cursus werden uitgereikt:

voor de wiskunde ..... aan 2 leerlingen.
» » natuur- en scheikunde... » 2 »
» het handteekenen ..... » 2 »
» » boekhouden ..... » 2 »

In den loop van het jaar werd 1 der oud-leerlingen benoemd tot adjunct-landmeter. Door 2 werd met goeden uitslag examen afgelegd voor opzichter bij den waterstaat,

1 oud-leerling werd geplaatst als teekenaar bij de artillerie-constructiewinkel,

1 als teekenaar bij het marine-etablissement,

1 als boekhouder bij de Indische handelsbank,

1 als boekhouder aan een suikerfabriek, terwijl door

4 leerlingen, waaronder 2, die het vorige jaar niet geslaagd waren, met goed gevolg het toelatingsexamen voor de hoogere burgerschool werd afgelegd.

Onder de 63 leerlingen onder ultimo December ingeschreven, waren 36, die de lessen voor de eerste, 23, die ze voor de tweede en 4, die ze voor de derde maal volgden.

Uit het volgend overzicht blijkt door hoeveel leerlingen in het geheel het onderwijs in de verschillende vakken werd bijgewoond:

Wiskunde	31	1e jaar,	16	2e jaar.
Natuur- en scheikunde ...	31	» »	10	» »
Boekhouden	17	» »	5	» »
Rechtlijnig teekenen	35	» »	14	» »
Handteekenen	16	» »	7	» »
te zamen ...	130	1e jaar,	52	2e jaar.

Van de 63 bovenbedoelde leerlingen hadden 20 reeds betrekkingen, als:

bij het marine-établissement	4
klerk bij de weeskamer	1
» » » gevangenis	1
» » het havenkantoor	1
» » een advocaat	1
particulier schrijver	1
leerling bij eene plaatselijke commissie	1
bij den artillerie-constructiewinkel	2
» verschillende handelshuizen	4
adjunct-landmeter bij het kadaster	1
teekenaar bij de opname	1
telegrafist 3e klasse	1
bij de spoorwegen	1

Alzoo 32 % van de leerlingen tegen 38 % in het vorige jaar.

De gemiddelde leeftijd der leerlingen, waarvan de 4 jongste 13 en de 4 oudste van 9—26 jaren oud waren, was bij den aanvang der cursus 16 jaar en anderhalve maand tegen 16 jaar en 6 maanden in 1879 en 19 jaar in 1878.

Wat het doel betreft, waarmede de school werd bezocht, zoo wenschten zich te bekwamen:

25 tot opzichter bij den waterstaat,
12 » leerling-machinist,
1 » volontair bij de artillerie,
4 » landmeter,
1 » teekenaar,
1 » opzichter aan eene fabriek,
2 » telegrafist,
6 voor den handel,

terwijl 11 nog geene bepaalde plannen hadden.

De lessen werden over het algemeen trouw bezocht, hoewel het weder en de afstanden daarop van invloed bleven.

Het onderwijs werd overigens alleen bemoeijelijkt en ver-

traagd door het groot verschil in de mate van ontwikkeling der leerlingen.

Evenals vroeger werd van de leermiddelen der hoogere burgerschool gebruik gemaakt.

Voor het bouwkundig teekenen zijn echter, onder toezicht van den leeraar daarmede belast, eenige modellen vervaardigd, die uitstekende diensten deden.

De lessen werden gegeven in twee der meest geschikte localen van het woonhuis, tijdelijk ingehuurd voor de hoogere burgerschool.

Door de aanschaffing van nieuwe petroleumlampen werd in de verlichting verbetering gebracht.

De uitgaven voor de burgeravondschool bedragen eene som van *f* 8534 tegen *f* 8760 in het vorige jaar. Aan schoolgelden werd ontvangen *f* 630 tegen *f* 486 in 1879.

B.

LAGER ONDERWIJS

VOOR

EUROPEANEN EN MET HEN GELIJKGESTELDEN.

---

§ 1.

Mededeelingen van algemeenen aard.

In de verstrekking van artikelen voor vrouwelijke handwerken aan de gratis-leerlingen der openbare lagere meisjesscholen werd, in afwachting eener definitieve regeling, door een tijdelijken maatregel voorzien.

Bij gouvernements besluit van 18 Mei 1880 n°. 7 werd machtiging verleend om aan elke openbare lagere school een exemplaar te verstrekken van de te Soerabaja, onder redaktie van *S. Uilkens,* verschijnende kinder-courant.

De katalogus van lees- en leerboeken werd wederom verrijkt met eenige door een 5tal onderwijzers vervaardigde werkjes, uitsluitend bestemd voor de lagere school hier te lande.

De uitgave van het » schoolblad" in April 1876 begonnen, werd in April 1880, tengevolge van de te geringe medewerking en mutatiën onder de leden der redaktie, gestaakt.

§ 2.

Toezicht op het Onderwijs.

In de 1e en 3e afdeeling werden nagenoeg alle scholen door de betrokken inspecteurs bezocht.

Alleen in de 2e afdeeling moest door de voortdurende ongesteldheid van den sedert afgetreden inspecteur *J. Kunst,* die eerst in April vervangen kon worden door den van verlof teruggekeerden vroegeren inspecteur *J. M. Rosskopf,* het schoolbezoek in enkele residentiën tot een volgend jaar uitgesteld worden.

De belangstelling der plaatselijke schoolkommissiën liet hier en daar nog veel te wenschen over.

De gewone jaarlijksche bijeenkomst te Batavia, ter bespreking van de belangen van het onderwijs, had ook dit jaar wederom plaats.

---

§ 3.

Acten van bekwaamheid tot het geven van Onderwijs.

Tot het verkrijgen dezer akten werd gelegenheid gegeven: te Batavia, Semarang en Soerabaja twee malen; te Padang en Tondano eenmaal; te Makasser en Amboina, waar evenzeer gelegenheid werd gegeven tot het afleggen van examens werd daarvan geen gebruik gemaakt.

Uit den hierbij gevoegden staat Ia. A blijkt dat 36 examens met gunstigen uitslag werden afgelegd en 23 kandidaten zijn afgewezen.

De lessen aan de gouvernements normaalschool te Batavia werden geregeld voortgezet, terwijl in het bestuur en in het onderwijzend personeel geene verandering kwam.

Op 1 Januari 1880 waren ingeschreven 14 leerlingen, waaronder 8 hulponderwijzers en 4 hulponderwijzeressen, benevens 1 particuliere onderwijzer en 1 particuliere onderwijzeres.

In den loop van 1880 werden 8 leerlingen afgeschreven waarvan:

5 gouvernements onderwijzers, wegens het verkrijgen van de hoofdacte;

2 gouvernements onderwijzers, wegens overplaatsing en

1 particuliere onderwijzeres, wegens vertrek van Batavia.

Bij den aanvang van den nieuwen cursus werden daarentegen 10 nieuwe leerlingen ingeschreven, waarvan:

4 gouvernements onderwijzers,

4 » onderwijzeressen en

2 particuliere onderwijzers.

Onder ultimo December van dit jaar bedroeg het aantal leerlingen dus 16, waarvan:

5 gouvernements onderwijzers,

8 » onderwijzeressen en

3 particuliere onderwijzers.

Bovendien werd aan eene onderwijzeres vergunning verleend om slechts enkele lessen bij te wonen.

Het meubilair verkeerde in vrij goeden staat en werd vermeerderd met eene groote kast voor instrumenten.

Voorstellen ter verkrijging eener betere lokaliteit zijn in overweging.

De kosten der normaalschool bedroegen in 1880 *f* 3241.- tegen *f* 3574.— in 1879.

---

§ 4.

Getal en aard der scholen.

Het aantal openbare lagere scholen bedroeg, volgens staat I[a]. B, op ultimo December van dit jaar 107, waarvan 14 alleen voor meisjes.

Van de 20 bijzondere scholen zijn er 15 als voor meer uitgebreid lager onderwijs opgegeven.

Onder deze laatste scholen komt slechts één gesubsidieerde voor.

De openbare lagere school te Sibogha werd, wegens een onvoldoend aantal leerlingen, tijdelijk gesloten.

Nieuwe openbare lagere scholen werden geopend:

te Banda-Neira in Maart,
» Soekaboemi « September,
» Tjiandjoer » October,
» Soerabaja » November,
» Batang » »
» Saparoea » December.

Van deze is die te Soerabaja eene 1e school, die te Banda-Neira eene meisjesschool en zijn de overigen gemengde scholen.

Van de particuliere scholen sleepte de meisjesschool te Soerakarta een kwijnend bestaan voort, en werden die van mevrouw *Harthoorn* te Batavia en mevrouw *Wijsman* te Pasoeroean, gesloten.

Daarentegen werd in April te Poerworedjo door mevrouw *J. H. H. Witkamp Thissen* eene particuliere gemengde school geopend.

De teekencursus aan de 1e en 3e openbare lagere school te Batavia, was, door nalatigheid van den teekenmeester, nagenoeg verloopen. In het laatst van December kon eerst een andere teekenmeester met het geven der lessen belast worden.

De Gouvernements teekenschool te Semarang telde onder ultimo December 62 leerlingen, waaronder 1 inlander.

Door mutatiën van het onderwijzend personeel werden de lessen niet meer zoo vlijtig bezocht als vroeger.

Omtrent de teekenschool te Soerabaja is alleen vermeld dat het onderwijs daar gegeven zeer slecht was.

De volgende inrichtingen van onderwijs zijn in staat Ia. B niet vermeld:

A. *de namiddagscholen:*

1e. verbonden aan de openbare 1e lagere school A te Semarang.

Zij telt 35 leerlingen, waaronder 2 inlanders, die in de gewone leervakken onderwijs ontvangen van twee onderwijzers.

Aan deze school is tevens verbonden een cursus in handenarbeid, naar de methode van *Clausens Kaas*, die goed geslaagd genoemd kan worden. (*)

Eene openbare les, gehouden in de maand December heeft het nut van handenarbeid duidelijk doen uitkomen;

2e. verbonden aan de openbare 1e lagere school B te Semarang, waaraan werkzaam zijn drie onderwijzers en een aantal van 40 leerlingen onderricht genieten in de gewone leervakken, de Fransche taal, de gymnastiek en het teekenen;

3e. van den heer *G. J. Kerlen* te Soerakarta met 23 leerlingen en onderwijs in de gewone vakken van het lager onderwijs en in de wiskunde;

4e. van den heer *J. Kastelijn* te Soerakarta met 10 leerlingen en onderwijs in de gewone leervakken en in de Fransche taal;

5e. van mejuffrouw *M. L. Steinbuch* te Soerakarta, waar aan 8 meisjes onderwijs wordt gegeven in de Nederlandsche, Fransche en Engelsche taal, alsook in het rekenen;

6e. van den heer *G. van der Kaaden* te Tegal, waar met een hulponderwijzer aan 32 leerlingen onderwijs gegeven wordt in de gewone vakken.

B. *de gymnastiekscholen:*

1e. der maatschappij tot Nut van 't Algemeen te Semarang, met onderwijs in gymnastiek en schermen door 3 onderwijzers aan 52 leerlingen;

(*) Het denkbeeld om dit onderwijs voorloopig als proef op enkele scholen in te voeren is in overweging genomen.

2e. te Soerakarta, tellende 71 leerlingen, waaronder 47 jongens en 24 meisjes, met zeer voldoend onderwijs;

3e. te Djokjokarta opgericht in Maart 1879 door de vrijmetselaarsloge aldaar, tellende 52 leerlingen, waaronder 18 meisjes en 34 jongens met onderwijs door twee daartoe bevoegde personen.

Ook de school voor kinderen van mindere inlandsche christen-militairen te Magelang, is, als meer behoorende tot het inlandsch onderwijs, niet in staat ls. B opgenomen.

Het aantal inrichtingen van voorbereidend onderwijs werd met 1 verminderd door de sluiting der particuliere school te Pasoeroean, waaraan een bewaarschool was verbonden.

Het nieuwe doelmatige schoolgebouw der vereeniging tot voorbereidend onderwijs aan kinderen in Nederlandsch-Indië te Weltevreden, werd op den 21ea Februari, in tegenwoordigheid van Z. E. den Gouverneur-Generaal, plechtig ingewijd.

Het aantal leerlingen bedroeg op dien datum 160, waaronder 85 jongens en 75 meisjes.

De genoemde vereeniging heeft in Augustus eene normaalschool geopend tot opleiding van onderwijzeressen bij het voorbereidend onderwijs.

De cursus duurt 2 jaren met 2 lesuren per dag en onderwijs in de Nederlandsche taal, rekenen, vormleer, kennis der natuur, zang, teekenen en paedagogiek met voortdurende toepassing op de Fröbelmethode.

Onder ultimo December werden de lessen gevolgd door 15 meisjes van gemiddeld 17 jaar.

De lessen werden door bevoegde personen geheel belangeloos gegeven.

Van eene tweede particuliere Fröbelschool te Batavia is het aantal leerlingen niet opgegeven.

Te Semarang werd op de Fröbelschool der vrijmetselaarsloge, die 64 leerlingen telde, waaronder 26 jongens en 38 meisjes, bij voortduring degelijk onderwijs gegeven.

Het personeel bestond nit eene hoofdonderwijzeres en drie helpsters.

De voorbereidende klasse:

a. aan het protestantsche weeshuis telt 18 leerlingen, waaronder 9 jongens en 9 meisjes en ontvangt eenig onderricht van een paar der oudste meisjes uit de inrichting;

b. aan het R. K. weeshuis telt 36 leerlingen, waaronder 9 jongens en 27 meisjes, aan wie door eene geestelijke zuster onderwijs wordt gegeven.

De school der zusters Franciscanessen te Semarang telde 82 leerlingen, waaronder 32 jongens en 50 meisjes.

Omtrent de beide Fröbelscholen te Soerabaja, zie staat l[a]. K, is alleen opgegeven dat ze bezocht werden door een getal van 105 en 27 leerlingen.

---

§ 5.

Omvang en toestand van het onderwijs.

Het onderwijs in de Fransche taal aan de openbare lagere 4[e] school te Batavia, werd, wegens de geringe vruchten, die het opleverde, gestaakt.

Daarentegen werd bij de openbare lagere school te Tegal het onderwijs in genoemde taal onder de leervakken opgenomen.

Voor het overige is er in den omvang van het onderwijs geene verandering gekomen.

In enkele scholen kon ook in dit jaar, door het ontbreken van leerlingen voor de hoogste klasse, slechts een deel van den voorgeschreven leerstaf verwerkt worden.

Het verwaarloozen van de eerste opvoeding der kinderen in de meeste gezinnen, vooral op de kleinere plaatsen, maakt, bij voortduring, het onderwijs in de laagste klasse even tijdroovend als moeielijk.

In den algemeenen toestand van het onderwijs is niet veel verandering gekomen. Op enkele scholen was echter vooruitgang merkbaar, hoewel andere, door mutatie en ziekte van het personeel, meer achteruit dan vooruit zijn gegaan.

Omtrent de verschillende leervakken kan nog het navolgende aangeteekend worden:

Lezen.

Van dit vak wordt op de meeste scholen veel werk gemaakt en op enkele scholen wordt hierin dan ook, vooral door het gebruik van betere leesboekjes, vooruitgang bespeurd.

Op sommige scholen werd het goed en duidelijk lezen te veel aan spreek- en verstandsoefeningen opgeofferd en aan het belang van een degelijk onderwijs in dit vak niet de noodige aandacht geschonken.

Schrijven.

Het onderwijs in het schrijven laat alleen hier en daar te wenschen over, maar wordt, bij het op den voorgrond stellen van oefeningen in het loopend schrift, nu en dan, gevolgd door een verrassend resultaat.

Vormleer.

De resultaten van het onderwijs in dit vak zijn in het algemeen nog niet voldoende.

Niet zelden ontbreken bij de onderwijzers en vooral bij de onderwijzeressen juiste begrippen omtrent de eischen van dit onderwijs.

Rekenen.

Hierin komt men meer en meer op den goeden weg en is algemeen, vooral in de laagste klasse, vooruitgang te bespeuren.

Toch zijn er nog onderwijzers, die nog te weinig beseffen, dat cijfers en getallen bij het rekenen slechts denzelfden dienst doen, als letters en woorden bij het lezen en schrijven.

Nederlandsche taal.

Hoewel dit vak nagenoeg op alle scholen als hoofdvak wordt beschouwd en den meesten tijd er aan besteed, zijn echter de resultaten nog niet in overeenstemming met de moeite door vele onderwijzers daaraan ten koste gelegd.

Van meer geschikte schoolboeken, die in den laatsten tijd zijn toegenomen, wordt voor de toekomst hierin een gunstiger gevolg gewacht.

Ook n.u nog wordt door sommige onderwijzers uit het oog verloren dat redekunstige ontleding geen doel maar middel moet zijn.

Aardrijkskunde.

Op de meeste scholen laat de kennis der algemeene aardrijkskunde veel te wenschen over, hoewel die van Nederland en Nederlandsch-Indië vrij voldoende is, vooral door het gebruik van de nieuwe werkjes van den heer *van Gelder*.

Op slechts enkele scholen worden de beginselen van wis- en natuurkundige aardrijksbeschrijving met zorg behandeld.

In het teekenen van kaarten van N.-I., ook uit het hoofd, waren sommige leerlingen vrij wel bedreven.

Geschiedenis.

Door den tijd aan het onderwijs in de Nederlandsche taal te besteden, bleef de kennis van dit vak, behalve bij enkele meer gevorderde leerlingen, gering. Enkele onderwijzers trachten echter verhalender wijze den kinderen eenig denkbeeld te geven van het verledene en ze daardoor op te wekken tot eigen studie.

Kennis der natuur.

De gebrekkige kennis der Nederlandsche taal blijft een hinderpaal voor dit anders zeer ontwikkelend onderwijs, dat, vooral door middelen tot het nemen van aanschouwelijke proeven, meer dan tot hiertoe gesteund zou kunnen worden

Zang.

Omtrent dit vak geldt nog geheel hetzelfde wat in vroegere verslagen daaromtrent werd gemeld.

Te Soerakarta en aan de meisjesscholen te Soerabaja en Makasser wordt goed gezongen, evenals door de meisjes in het R. K. weeshuis te Semarang, maar voor het overige is, ook op laatstgenoemde plaats, het zangonderwijs in de laatste jaren achteruit gegaan.

Beginselen van de kennis der levende talen.

Van dit onderwijs kan op de lagere scholen, waar het eigenlijk niet thuis behoort, door het aantal andere leervakken, in den regel niet veel verwacht worden en de vruchten er van zijn dan ook gering.

Eene gunstige uitzondering maken hierop enkele particuliere scholen, waaronder vooral geroemd wordt die der zusters Franciscanessen te Semarang, waar ook een bevredigend onderwijs wordt gegeven in het Hoogduitsch en Engelsch.

Teekenen.

Van het teekenonderwijs wordt op slechts enkele scholen werk gemaakt en zijn de resultaten minder dan vroeger.

Ook op de bijzondere scholen wordt, met eene enkele uitzondering, van teekenen in den regel weinig werk gemaakt.

Gymnastiek.

De gymnastiekscholen te Semarang en Djokjokarta, maar vooral die te Soerakarta, staan met enkele andere scholen gunstig aangeschreven.

Op enkele Gouvernements scholen viel de gunstige werking van eenvoudige lichaamsoefeningen in het oog.

Bij het toenemen van overdekte speelplaatsen, als te wachten is, zal dit nog meer het geval zijn.

Bij voortduring wordt geklaagd over den tijd die dit op zichzelven zeer nuttig geoordeeld vak, aan de overige vakken der lagere school ontneemt.

Het onderwijs wordt algemeen hoofdelijk gegeven. De onderwijzeressen zien er geen kans toe dit vak klassikaal te behandelen.

§ 6.

Onderwijzend Personeel.

Omtrent gedrag en ijver van verreweg het grootste gedeelte van het personeel wordt een gunstig getuigenis gegeven.

De maandelijksche vergaderingen der onderwijzers-vereenigingen te Batavia, Soerabaja en Padang, werden alleen op eerstgenoemde plaats, door gebrek aan lokaliteit, minder geregeld gehouden.

Uit den staat l[a]. C, waarin een overzicht gegeven wordt van het onderwijzend personeel der openbare en bijzondere lagere scholen op ultimo December 1880, blijkt dat dit was saâmgesteld als volgt:

a. aan de openbare lagere scholen:

93 hoofdonderwijzers,
14 hoofdonderwijzeressen,
118 hulponderwijzers,
86 hulponderwijzeressen,
2 mannelijke kweekelingen en
7 vrouwelijke kweekelingen;

b. aan de bijzondere scholen:

9 hoofdonderwijzers,

11 hoofdonderwijzeressen,
20 hulponderwijzers,
39 hulponderwijzeressen,
1 mannelijke kweekeling en
1 vrouwelijke kweekeling.

Uit den staat l[a]. D blijkt verder, dat het onderwijzend personeel aan de openbare scholen, met inbegrip van hen, die met verlof of op wachtgeld waren, op ultimo December 1880 bestond uit:

60 onderwijzers der 1e klasse,
108 » » 2e »
54 » » 3e » met acte van bekwaamheid als hoofdonderwijzer,
38 » » 3e » met acte van bekwaamheid als hulponderwijzer,
9 onderwijzeressen der 1e klasse,
14 » » 2e »
12 » » 3e » met acte van bekwaamheid als hoofdonderwijzeres,
69 » » 3e » met acte van bekwaamheid als hulponderwijzeres,
2 mannelijke kweekelingen en
7 vrouwelijke kweekelingen.

De mutatiën onder het onderwijzend personeel zijn uitvoerig vermeld in den staat l[a]. E, waaruit het volgende overzicht wordt getrokken:

1 hoofdonderwijzer,
2 hulponderwijzers en
1 hulponderwijzeres, } overleden,

4 hulponderwijzers,
2 hoofdonderwijzeressen en
4 hulponderwijzeressen, } werden eervol uit 's lands dienst ontslagen,

1 hulponderwijzer werd eervol ontslagen uit zijne betrekking,
7 hulponderwijzeressen werden eervol van hunne tijdelijke opdracht ontheven,
1 hulponderwijzer ging over bij het inlandsch onderwijs,
2 hulponderwijzers gingen over in andere betrekkingen,
10 hoofdonderwijzers, 9 hulponderwijzers en 2 hulponderwijzeressen vertrokken met verlof naar Europa,
11 hoofdonderwijzers, 6 hulponderwijzers werden na terugkeer van verlof weder in dienst gesteld,
23 onderwijzers, 35 onderwijzeressen traden voor het eerst in dienst bij het onderwijs,
1 onderwijzer werd gepensioneerd.

---

§ 7.

Getal en aard der leerlingen.

Een overzicht van het aantal, den ouderdom en het geslacht van de kinderen van Europeanen en met dezen gelijkgestelden, die op ultimo December 1880 de lagere scholen bezochten, wordt gegeven in de staten l[a]. F, G en H.

Volgens staat F bedroeg op dat tijdstip, aan de openbare scholen, het aantal der bedoelde leerlingen:
7580 tegen
7133 in 1879, hetgeen op eene vermeerdering wijst van
447 leerlingen.

Op den aangegeven datum bedroeg in 1880 het aantal jongens 4253 en het aantal meisjes 3327 tegen 4070 en 3063

in het vorige jaar, gevende dus eene vermeerdering van 185 jongens en 264 meisjes.

De staat l^a. G bevat eene gelijke opgave voor de bijzondere scholen.

Deze werden bezocht door 1800 leerlingen (586 jongens en 1214 meisjes) der hier bedoelde kategorie tegen 1864 (656 jongens en 1208 meisjes) in het vorige jaar, zoodat hun aantal in het geheel verminderd werd met 64 of met 70 meisjes tegen eene vermeerdering van 6 jongens.

In staat l^a. H is eene samentrekking gegeven van de staten l^a. F en G en zijn dus opgenomen de kinderen van Europeanen en daarmede gelijkgestelden, zoowel op de openbare lagere als op de bijzondere scholen.

Het totaal geeft een aantal van 9380 leerlingen (4839 jongens en 4541 meisjes) tegen 8997 (4726 jongens en 4271 meisjes) op ultimo December 1879, hetgeen wijst op eene vermeerdering voor beide kategoriën van scholen van 383 leerlingen (113 jongens en 270 meisjes).

De staten l^a. I en K geven verschillende bijzonderheden omtrent het onderwijzend personeel en de leerlingen, respectievelijk der openbare en bijzondere lagere scholen.

Aan de openbare lagere scholen werd door 311 personen, de kweekelingen niet mede gerekend, onderwijs gegeven aan 8223 leerlingen, hetgeen gemiddeld 1 onderwijzer aanwijst op 26.44 leerlingen tegen 1 onderwijzer op 27.59 leerlingen op het eind van het vorige jaar.

Onder het aantal leerlingen waren 643 inlanders of vreemde oosterlingen en dus 50 meer dan in 1879.

Het aantal gratisleerlingen bedroeg 4098 of 49 % van het totaal aantal, tegen 50 % in vorige jaren.

Over de verschillende klassen waren de leerlingen verdeeld, als volgt:

laagste klasse..... 4234,
midden klasse..... 3068,
hoogste klasse..... 921,

zijnde respectievelijk 286, 51 en 160 meer dan in 1879.

Het schoolverzuim bedroeg gemiddeld 23 dagen per leerling tegen 25 dagen in 1879.

De schoolkleêren-fondsen te Samarang, Soerakarta, Djokdjokarta en op eenige andere kleine plaatsen, deden wederom hun heilzamen invloed kennen en bevorderden het geregeld schoolbezoek.

De school werd verlaten door 2253 leerlingen, waaronder 313, die alle klassen hadden doorloopen.
In 1879 bedroegen deze cijfers 3334 en 311.

Op de bijzondere scholen werd door 79 personen, de kweekelingen niet medegerekend, onderwijs gegeven aan 1845 leerlingen, zoodat op 1 onderwijzer gemiddeld 23.6 leerlingen komen tegen 22.5 in 1879.
Onder de leerlingen waren 45 inlanders en vreemde oosterlingen of 10 meer dan in het vorige jaar.
In de laagste klasse waren ..... 803 leerlingen,
» » midden » » ..... 670 »
zijnde respectievelijk 39 en 41 minder dan in 1879.
In de hoogste klasse waren 372 leerlingen of 16 meer dan in het vorige jaar.
Omtrent het schoolverzuim en de kinderen, die deze scholen verlaten hebben, zijn slechts voor de 2e en 3e Inspectie-afdeelingen volledige opgaven ontvangen.

§ 8.

Onderwijzerswoningen, schoollokalen, schoolmeubelen en leermiddelen, schoolbibliotheken.

De onderwijzerswoningen werden goed onderhouden, maar bevatten niet allen genoegzame ruimte. Eene enkele kwam voor zware reparatie in aanmerking.

Ten behoeve der openbare lagere school te Kotta-Radja, werd aldaar een nieuw lokaal gebouwd.

Op enkele hoofdplaatsen is de huishuur aanmerkelijk gestegen en door de vele onderwijzers, die van het genot eener gouvernements woning zijn verstoken wordt, met toenemende moeite, tegen de toegestane indemniteit voor huishuur, eene goede woning gevonden.

De schoolgebouwen waren over het algemeen in goeden staat.

Door aankoop van een paar huizen en perceelen te Salatiga en Oenarang werd het getal der tijdelijk ingehuurde woningen eenigzins verminderd.

De meeste der laatstbedoelde gebouwen bleven weinig aan de eischen voldoen.

Meubilair en leermiddelen verkeerden in goeden staat en werden verbeterd en aangevuld.

Op enkele plaatsen hadden platen en kaarten veel door de vochtigheid geleden.

De inrichting der bijzondere scholen, liet, behoudens enkele uitzonderingen, weinig te wenschen over.

Voor het doen aanmaken van betere schooltafels werd meer dan vroeger gezorgd.

In de behoefte aan leermiddelen werd voldoende voorzien.

De schoolbibliotheken der openbare lagere scholen namen voortdurend in belangrijkheid toe en doen veel nut, vooral op kleinere, meer afgelegen plaatsen.

Uitgaven ontvangsten en van het openbaar lager onderwijs in Ned. Indië gedurende 1880.

JAREN.	UITGAVEN		ONTVANGSTEN.	VERSCHIL.	AANTAL LEERLINGEN.	GEMIDDELDE KOSTEN PER LEERLING.	*Aanmerkingen.*
1880	Aan tractementen, reiskosten enz. der inspecteurs...	f 55316.08 5					
	» indemniteit voor schrijflonen aan de plaatselijke schoolcommissien.	» 2315 —					
	» tractementen en toelagen van onderwijzers.....	» 833521 —					
	» aandeelen der onderwijzers in de schoolgelden	» 20407.65					
	» boeken, schoolbehoeften, meubilair, enz.....	» 55548.79					
	» opleiding van onderwijzers.....	» 3026.28					
	» subsidien aan particuliere Europeesche scholen..	» 1200.—					
	» onderhoud der gebouwen	» 29725.46 5					
	» vernieuwingen en nieuwe werken.....	» 68780.96 5					
	» lokaalhuur.....	» 34130.—					
	» huishuur-indemniteit aan onderwijzers.....	» 217700.—					
	Totaal.....	f 1501471.23 5	f 199208 85 5	f 1102262 38	8223	f 134 04	
1879	Aan gezamenlijke uitgaven.	» 1231054.02	» 184588 84	» 1046465 18	7726	» 135 44	
	Meer } in 1880	f 70417.21 5	f 14620 01 5	f 55797 20	497	—	
	Minder }	» —	—	—	—	f 1 40	

SOORT DER ACTEN VAN BEKWAAMHEID		Batavia.		Samarang.		Soerabaja.		Soera-karta.		Padang.		Tondano.		TOTAAL.		AANMERKINGEN.
		Toegelaten.	Afgewezen.	Toegelaten.	Afgewezen.	Toegelaten.	Afgewezen.	Toegelaten.	Afgewezen.	Toegelaten.	Afgewezen.	Toegelaten.	Afgewezen.	Toegelaten.	Afgewezen.	
I Hoofdonderwijzers		5	3	1	1	»	»	»	»	»	»	»	»	6	4	
II Hoofdonderwijzeressen		»	1	1	1	»	»	»	»	»	»	»	»	1	2	
III Hulponderwijzers		»	»	»	»	»	1	»	»	»	»	»	»	»	1	
IV Hulponderwijzeressen		6	7	2	1	6	»	»	»	»	»	»	»	14	8	
V Onderwijzers in	de Fransche taal	»	»	»	1	»	»	»	»	1	1	»	»	1	2	
	» Engelsche taal	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	»	
	» Hoogduitsche taal	»	»	»	»	1	»	»	»	»	»	»	»	1	»	
	» wiskunde	»	»	»	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	
	» landbouwkunde	»	»	»	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	
	» gymnastiek	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
	het teekenen	»	»	»	»	1	»	»	»	»	»	»	»	1	»	
VI Onderwijzeressen in	de Fransche taal	3	»	1	»	1	»	»	»	»	»	»	»	5	»	
	» Engelsche taal	»	»	1	»	1	»	»	»	»	»	»	»	2	»	
	» Hoogduitsche taal	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	»	
	het teekenen	3	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	3	»	
	» rekenen	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
	de vrouwelijke handwerken	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
	het schoonschrijven	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
TOTAAL IN 1880		19	11	6	6	10	1	»	»	1	1	»	4	36	23	
» » 1879		16	16	5	3	8	8	1	2	2	»	1	»	33	29	
Vermeerdering		3	»	1	3	2	»	»	»	»	1	»	4	3	»	
Vermindering		»	5	»	»	»	7	1	2	1	»	1	»	»	6	

L^a. B.

Getal en aard der scholen in Nederlandsch-Indië onder ultimo December 1880.

GEWESTEN.	Openbare scholen.			Gesubsidiëerde bijzondere scholen.			Niet gesubsidieerde bijzondere scholen.			TOTAAL.		
	Gewoon lager onderwijs.	Meer uitgebreid lager onderwijs.	TOTAAL.	Gewoon lager onderwijs.	Meer uitgebreid lager onderwijs.	TOTAAL.	Gewoon lager onderwijs.	Meer uitgebreid lager onderwijs.	TOTAAL.	Gewoon lager onderwijs.	Meer uitgebreid lager onderwijs.	TOTAAL.
Bantam	1	»	1	»	»	»	»	»	»	1	»	1
Batavia	11	»	11	»	»	»	(*) 2	7	9	3	7	20
Krawang	1	»	1	»	»	»	»	»	»	1	»	1
Preanger-Regentschappen	3	»	3	1	»	1	»	»	»	4	»	4
Cheribon	2	»	2	»	»	»	»	»	»	2	»	2
Tagal	1	»	1	»	»	»	»	»	»	1	»	1
Pekalongan	2	»	2	»	»	»	»	»	»	2	»	2
Semarang	9	»	9	»	»	»	3	1	4	12	1	13
Japara	3	»	3	»	»	»	»	»	»	3	»	3
Rembang	3	»	3	»	»	»	»	»	»	3	»	3
Soerabaja	10	»	10	»	»	»	»	4	4	10	4	14
Pasoeroean	3	»	3	»	»	»	»	»	»	3	»	3
Probolinggo	2	»	2	»	»	»	»	»	»	2	»	2
Bezoeki	2	»	2	»	»	»	»	»	»	2	»	2
Banjoewangi	1	»	1	»	»	»	»	»	»	1	»	1
Banjoemas	3	»	3	»	»	»	»	»	»	3	»	3
Bagelen	2	»	2	»	»	»	»	1	1	2	1	3
Kadoe	2	»	2	»	»	»	»	»	»	2	»	2
Djocdjokarta	3	»	3	»	»	»	»	»	»	3	»	3
Soerakarta	6	»	6	»	»	»	»	1	1	6	1	7
Madioen	2	»	2	»	»	»	»	»	»	2	»	2
Kediri	3	»	3	»	»	»	»	»	»	3	»	3
Madura	3	»	3	»	»	»	»	»	»	3	»	3
Transporteren	78	»	78	1	»	1	5	14	19	84	14	98

(*) Waaronder eene namiddagschool voor arme kinderen, verbonden aan de school der zusters Ursulinen te Weltevreden

GEWESTEN.	Openbare scholen.			Gesubsidiëerde bijzondere scholen.			Niet gesubsidieerde bijzondere scholen.			TOTAAL.		
	Gewoon lager onderwijs.	Meer uitgebreid lager onderwijs.	TOTAAL.	Gewoon lager onderwijs.	Meer uitgebreid lager onderwijs.	TOTAAL.	Gewoon lager onderwijs.	Meer uitgebreid lager onderwijs.	TOTAAL.	Gewoon lager onderwijs.	Meer uitgebreid lager onderwijs.	TOTAAL.
Per transport...	78	»	78	1	»	1	5	14	19	84	14	98
Atjeh en Onderhoorigheden..	1	»	1	»	»	»	»	»	»	1	»	1
Sumatra's Westkust.....	6	»	6	»	»	»	»	1	1	6	1	7
Benkoelen.....	1	»	1	»	»	»	»	»	»	1	»	1
Palembang.....	1	»	1	»	»	»	»	»	»	1	»	1
Lampongsche distrikten.....	1	»	1	»	»	»	»	»	»	1	»	1
Banka.....	1	»	1	»	»	»	»	»	»	1	»	1
Riouw en onderhoorigheden.	1	»	1	»	»	»	»	»	»	1	»	1
Wester-afdeeling van Borneo.	1	»	1	»	»	»	»	»	»	1	»	1
Z.- en O.-afdeeling van Borneo	1	»	1	»	»	»	»	»	»	1	»	1
Celebes en onderhoorigheden.	7	»	7	»	»	»	»	»	»	7	»	7
Menado.....	2	»	2	»	»	»	»	»	»	2	»	2
Amboina.....	4	»	4	»	»	»	»	»	»	4	»	4
Ternate.....	1	»	1	»	»	»	»	»	»	1	»	1
Timor.....	1	»	1	»	»	»	»	»	»	1	»	1
TOTAAL IN 1880...	107		107	1		1	5	15	20	113	15	128
» » 1879...	102	»	102	1	»	1	3	17	20	106	17	123
Vermeerdering...	5	»	5	»	»	»	2	»	»	7	»	5
Vermindering....	»	»	»	»		»	»	2	»	»	2	»

Ia. **C.**

Onderwijzend personeel bij de lagere scholen in Nederlandsch-Indië onder ultimo December 1880.

GEWESTEN.	Bij de openbare scholen.						Bij de bijzondere scholen.						TOTAAL.					
	Hoofdonderwijzers	Hulponderwijzers	Kweekelingen (mannelijke).	Hoofdonderwijzeressen.	Hulponderwijzeressen.	Kweekelingen (vrouwelijke).	Hoofdonderwijzers.	Hulponderwijzers.	Kweekelingen (mannelijke).	Hoofdonderwijzeressen.	Hulponderwijzeressen.	Kweekelingen (vrouwelijke).	Hoofdonderwijzers.	Hulponderwijzers.	Kweekelingen (mannelijke).	Hoofdonderwijzeressen.	Hulponderwijzeressen.	Kweekelingen (vrouwelijke).
Bantam. . . .	1	»	»	»	1	»	»	»	»	»	»	»	1	»	»	»	1	»
Batavia	8	14	»	3	23*	4	4	10	»	4	22	»	12	24	»	7	47	4
Krawang. . . .	1	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	1	»	»	»	»
Preanger-Regentschappen	3	1	»	»	1	»	1	»	»	»	»	»	4	1	»	»	1	»
Cheribon. . . .	2	2	»	»	1	»	»	»	»	»	»	»	2	2	»	»	1	»
Tagal	1	2	»	»	1	»	»	»	»	»	»	»	1	2	»	»	1	»
Pekalongan . .	2	1	»	»	1	»	»	»	»	»	»	»	2	1	»	»	1	»
Semarang . . .	7	17	»	2	10	1	2	1	1	2	8	1	9	18	1	4	18	2
Japara.	3	3	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	3	3	»	»	»	»
Rembang . . .	3	3	1	»	1	»	»	»	»	»	»	»	3	3	1	»	1	»
Soerabaja . . .	9	14	1	1	10	1	2	8	»	2	8	†	11	22	1	3	18	1
Pasoeroean . .	2	2	»	1	5	»	»	»	»	»	»	»	2	2	»	1	5	»
Probolinggo .	1	3	»	1	1	»	»	»	»	»	»	»	1	3	»	1	1	»
Bezoeki.	2	2	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	2	2	»	»	»	»
Banjoewangi .	1	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	1	»	»	»	»
Kediri.	3	4	»	»	1	1	»	»	»	»	»	»	3	4	»	»	1	1
Madioen	2	»	»	»	2	»	»	»	»	»	»	»	2	»	»	»	2	»
Soerakarta . .	3	7	»	1	3	»	»	»	»	1	1	»	3	7	»	2	6	»
Djocdjokarta.	2	3	»	1	3	»	»	»	»	»	»	»	2	3	»	1	3	»
Kadoe.	1	1	»	1	3	»	»	»	»	»	»	»	1	1	»	1	2	»
Bagelen.	2	3	»	»	1	»	»	1	»	1	»	»	2	4	»	1	1	»
Banjoemas . .	3	1	»	»	1	»	»	»	»	»	»	»	3	1	»	»	1	
Madura.	3	1	»	»	2	»	»	»	»	»	»	»	3	1	»	»	1	»
Transportere	67	86	2	11	75*	7	9	20	1	10	39	1	76	106	3	21	114	8

(*) Onder dit cijfer zijn niet begrepen 2 onbezoldigde hulponderwijzeressen te Batavia.

(†) Aan de Zusterschool der Ursulinen zijn nog 3 huisonderwijzeressen werkzaam.

GEWESTEN.	By de openbare scholen.						By de bijzondere scholen.						By alle lagere scholen.					
	Hoofdonderwijzers.	Hulpónderwijzers.	Kweekelingen. (mannelijke).	Hoofdonderwijzeressen.	Hulponderwijzeressen.	Kweekelingen (vrouwelijke).	Hoofdonderwijzers.	Hulponderwijzers.	Kweekelingen (mannelijke).	Hoofdonderwijzeressen.	Hulponderwijzeressen.	Kweekelingen (vrouwelijke).	Hoofdonderwijzers	Hulponderwijzers.	Kweekelingen (mannelijke).	Hoofdonderwijzeressen.	Hulponderwijzeressen.	Kweekelingen (vrouwelijke).
Per transport	67	86	2	11	75	7	9	20	1	10	39	1	76	106	3	21	114	8
Atjeh en onderhoorigh.	1	2	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	2	»	»	»	»
Sumatra's Westkust..	5	7	»	1	5	»	»	»	»	1	»	»	5	7	»	2	3	»
Benkoelen...	1	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	1	»	»	»	»
Palembang..	1	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	1	»	»	»	»
Lamp. distr..	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	»	»	»	»	»
Banka.....	1	»	»	»	1	»	»	»	»	»	»	»	1	»	»	»	1	»
Riouw.....	1	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	1	»	»	»	»
Westerafdeeling v. Borneo	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	»	»	»	»	»
Z.- en O.-afd. van Borneo..	1	2	»	»	1	»	»	»	»	»	»	»	1	2	»	»	1	»
Celebes en onderhoorigheden....	6	6	»	1	3	»	»	»	»	»	»	»	6	6	»	1	3	»
Menado.....	2	3	»	»	2	»	»	»	»	»	»	»	2	3	»	»	2	»
Amboina....	3	6	»	1	1	»	»	»	»	»	»	»	3	6	»	1	1	»
Ternate.....	1	2	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	2	»	»	»	»
Timor.....	1	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	1	»	»	»	»
Totaal in 1880.	93	118	2	14	86	7	9	20	1	11	39	1	102	138	3	25	125	8
» » 1879.	89	112	1	13	66	11	10	20	2	13	41	10	99	132	3	26	107	21
Vermeerdering.	4	6	1	1	20	-	-		-		-	-	3	6		-	18	
Vermindering.	»	»	»	»	»	4	1	»	1	2	2	9	»	»	»	1	»	13

L^a. D.

Nominatieve staat der inspecteurs, onderwijzers, onderwijzeressen en kweekelingen bij het openbaar lager onderwijs in Nederlandsch-Indië onder ultimo December 1880.

DOORLOOPEND NUMMER.	NAMEN.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
		Inspecteurs.	
1	J. M. Rosskopf	Inspecteur in de 2e afdeeling.	6 Mei 1880
2	W. van der Lee	» » 1e »	4 Jan. 1877
3	H Meijll	» 3e »	2 Feb. »
		Onderwijzers der 1e klasse.	
1	A. de Bruijn Mz.	Hoofdonderw 2e sch. Batavia.	14 Jan. 1878
2	J. J. de Weijer	1e » A Batavia.	14 » »
3	J. C. Tamson.	3e » id.	11 Feb. 1876
4	L. C. Polderman.	» 2e » Djocdjokarta	2 Maart 1880
5	N. Pol.	Met verlof in Nederland.	
6	G. ter Marsch.	Hoofdonderw. sch. Buitenzorg.	22 April 1875
7	J. A. Bakhoven.	» 4e » Batavia.	19 Sept. 1877
8	A. F. Hillebrand.	Met verlof in Nederland.	
9	J. F. W. Winterberg.	Idem.	
10	W. H. Heijtman.	Hoofdonderw. sch. Magelang.	10 Dec. 1880
11	E. Asbeck Brusse.	» » Rembang.	14 April »
12	R. Burg.	» 3e » Soerabaja.	22 » 1875
13	J. A. Olt.	» » Tagal.	27 Dec. 1880
14	J. L. Regenhardt.	» » Mr.-Cornelis.	29 Jan. 1878
15	H. R. A. Vechtman.	» » Kediri.	29 » »
16	N. Stark.	» 4e » Soerabaja.	20 Aug. 1879
17	D. M. Kruseman.	» 3e » id.	29 Jan. 1878
18	G. Koldewijn.	» » Malang.	8 Juni
19	J. J. Fontein.	Op non-activiteit.	
20	G. van der Kaaden.	Hoofdonderw. 1e sch. Soerakarta.	23 Dec. »
21	A. C. Tjebbes.	» 1e » B Samarang.	14 » 1875
22	J. Valk.	» » Bandjermasin	23 Aug. 1880
23	W. F. den Broeder.	» 1e » Padang.	28 Maart 1878
24	A. Bommel.	Gedetacheerd b/h Inl. onderwijs.	
25	J. C. Rikkers.	Hoofdonderw. 1e sch. Djocdjokarta.	16 Jan. 1877

DOORLOOPEND NUMMER.	NAMEN.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
26	G. Lavell	Hoofdonderw. sch. Pasoeroean.	18 Mei 1877
27	W. F. G. L. Haanstra	» 2e » Makassar.	2 April 1880
28	D. G. Sigmond	» 2e » Semarang.	5 » »
29	D. C. J. Kool.	» 1e » Makassar.	30 Sept. 1875
30	A. M. van Schaik	» 1e » A Semarang.	28 Maart 1878
31	L. Hovenkamp.	» 2e » Soerabaja.	7 Juli 1879
32	J. J. Cleijpool	Met verlof in Nederland.	
33	G. du Pré	Idem.	
34	W. Tinge.	Gedetacheerd b/h Inl. onderwijs.	
35	H. P. Julsing	Hoofdonderw. sch. Neira.	29 Jan. 1878
36	J. de Quant.	» » Bandong	9 Oct. 1877
37	D. Feikema	5e » Batavia.	9 » »
38	L. H. Kramer.	» » Menado.	9 » »
39	H. B. H. Horsker	» » Amboina.	17 Mei 1879
40	J. J. Looijé.	Met verlof in Nederland.	
41	K. J. Razelius.	Hoofdonderw. 1e sch. B Soerabaja.	10 Okt. 1880
42	W. A. G. Bakker	» » Kotta-Radja.	27 Julij »
43	H. F. Aukes.	» 1e » A Soerabaja.	10 Dec. »
44	R. Metelerkamp	» 2e » Padang.	11 April 1878
45	M. ten Cate	» » Salatiga.	10 Aug. »
46	L. Franken.	» » Cheribon.	10 Sept. »
47	C. Wegenaar	» » Pekalongan.	28 Nov. »
48	L. P. C. Roskott.	Gedetacheerd b/h Inl. onderwijs.	
49	H. J. Zuiderhoek.	Hoofdonderw. sch. Sumenap.	12 Dec. »
50	J. van den Bos.	» » Ambarawa.	1 Maart 1879
51	W. Briel.	» 2e » Soerakarta.	24 April »
52	F. J. Bosch.	» » Modjokerto.	7 Juni »
53	J. A. Vermeulen.	» 3e » Semarang.	20 Aug. »
54	A. den Hamer.	Met verlof in Nederland.	
55	A. J. Bieshaar.	Hoofdonderw. sch. Ternate.	20 » »
56	Th. J. C. Klaar.	» 6e » Batavia.	15 Oct. »
57	H. W. Beck.	» » Blitar.	6 Nov. »
58	J. G. Theunissen.	» 3e » Soerakarta.	19 Dec. »
59	D. A. P. Kok.	» » Poerworedjo.	19 » »
60	J. Dekker.	» » Probolinggo	23 » 1880

Onderwijzers der 2e klasse.

1	L. E. Boijer.	Hoofdonderw. sch. Toeban.	28 April 1872
2	N. Laseur.	1e hulponderw. » Modjokerto.	29 Aug. 1880
3	F. L. H. Goossens.	1e » 5e » Batavia.	2 Oct. 1876

DOORLOOPEND NUMMER.	NAMEN.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
4	H. Sponhoff.	1e hulponderw. sch. Pekalongan	30 Sept. 1878
5	H. Timmer.	1e » 3e » Semarang.	24 Dec. 1880
6	H. L. Berckenhoff	Hoofdonderw » Boelecomba.	3 Maart 1877
7	J. H. Roduner	Met verlof in Nederland	
8	C. A. Valk.	Idem	
9	H. Goedhart.	Idem.	
10	J. Ros.	Hoofdonderw sch. Poerwakarta	10 Sept. 1878
11	J. van der Lof	» » Sitoebondo.	12 Mei 1879
12	D. W Lantermans	1e hulpond. 1e » B Semarang	2 Juli 1880
13	J. van Heek	Met verlof in Nederland	
14	J. Westerbeek.	1e hulponderw. sch. Magelang.	23 Nov 1877
15	J. Kasteleijn	1e » 1e » Soerakarta.	20 Aug. 1879
16	J. G. van der Heijden	1e » 1e » A Soerabaja.	29 Junij 1878
17	G. Hemmes.	Hoofdonderw. » Grissee.	13 Aug. 1879
18	H. P. G. Obdeijn.	1e hulponderw. » Menado.	21 Junij 1878
19	P. Schippers.	Hoofdonderw. sch. Toeloengagoeng	4 Feb. 1879
20	W. F. Commerell	» » Bima.	13 Aug. »
21	W. Teunissen.	Met verlof in Nederland.	
22	J. F. den Hollander	1e hulponderw. 1e sch. A Semarang	13 Sept. 1880
23	E. G. A. Taenzer.	Hoofdonderw. » Tondano.	11 Jan. 1877
24	J. W. Spekschot.	1e hulponderw 1e » A Batavia.	29 Nov. 1879
25	J. Verschuil.	1e » » Bandong.	1 April »
26	J. Knaap.	Hoofdonderw. » Banjoewangi	13 Aug. »
27	J. Oostenbroek.	» » Soekaboemi.	3 » 1880
28	B. IJspeert.	Met verlof in Nederland.	
29	L. J. Idsinga.	Hoofdonderw sch. Pattie.	8 Maart 1879
30	L. van Leeuwen.	» » Saparoëa.	13 Okt. 1880
31	G. Plantema.	» » Priaman.	18 Jan. 1878
32	P. Veen.	» » Tjilatjap.	23 Nov. 1877
33	L. H. Verhoog.	1e hulponderw. 4e » Batavia.	27 Dec. 1880
34	A. M. Overeijnder	1e » 3e » Soerakarta.	12 Oct. »
35	G. J. van Essel.	Met verlof in Nederland.	
36	W. Meijer.	Hoofdonderw. sch. Ngawi.	13 Aug. 1879
37	J. Uhl.	1e hulponderw. » Kedirie.	25 » 1875
38	W. J. R. Zieck.	Hoofdonderw. » Batang.	28 Sept. 1880
39	C. G. Wemmerslager.	» » Japara.	8 Maart 1879
40	C. van Duuren.	» » Tjiandjoer.	23 Aug. 1880
41	A. van Moerkerken.	1e hulponderw. » Neira.	11 Jan. 1879
42	W. J. Stok.	Hoofdonderw. » Palembang.	22 Juli 1876

DOORLOOPEND NUMMER.	NAMEN.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
43	H. W. Praasterink	Met verlof in Nederland.	
44	H. S. Blekkink	Hoofdonderw. sch. Wonosobo.	21 Jan. 1878
45	B. Japikse.	» » Koedoes.	12 Dec. »
46	J. W. te Kolste	» » Bezoekie.	1 April »
47	J. C. van Duijn.	» » Pontianak.	2 Oct. 1880
48	C. van der Wende	1e hulponderw. » Cheribon.	13 Sept. »
49	C. Prins.	Hoofdond. sch. Padang-Pandjang	23 Aug. »
50	H. van Bergen.	1e hulponderw. 2e sch. Padang.	19 Juli 1879
51	P. M. Heijmans	Hoofdonderw. » Riouw.	29 Sept. 1880
52	L. J. Westrik.	» » Bonthain.	24 Dec. 1879
53	H. J. H. Bockmeu'en	1e hulponderw sch. Bandjermasin	23 Aug. 1876
54	H. Grondijs.	Hoofdonderw. » Koepang	13 Dec. 1878
55	J. W. H. Muller.	Met verlof in Nederland.	
56	J. A. J. Vorderman.	1e hulponderw. 3e sch. Soerabaja.	29 April 1879
57	W. H. A. van Meerkerk.	1e » 3e » Soerakarta.	12 Oct. 1880
58	K. W. Hage.	Hoofdonderw. » Serang.	29 April 1879
59	S. J. H. van Merkom.	1e hulponderw. » Ambarawa.	29 Sept. 1880
60	J. van der Woude.	Met verlof in Nederland.	
61	D. M. van Kalkeren.	Idem.	
62	P. Lakeman.	Idem.	
63	G. Brinks.	Hoofdonderw sch. Bangkalan.	27 Dec. 1880
64	J. H. Damman.	1e hulponderw » Malang.	15 Oct. 1879
65	J. B. Kampschuur	Hoofdonderw. » Benkoelen.	3 Aug. 1880
66	H. H. Slangen.	1e hulponderw. 2e » Makassar.	9 Oct. 1877
67	E. A. Reisig	1e » » Salatiga.	31 Aug. 1878
68	H. Volten.	Hoofdonderw » Muntok.	3 Oct. »
69	G. Reeman.	1e hulponderw. 1e » Makassar.	9 » 1877
70	A. J. Verbeek.	1e » » Sumenap.	23 Nov. »
71	H. F. Weehuizen	Hoofdonderw. » Klatten.	23 » »
72	A. Schouten.	1e hulponderw. 1e » Djocdjokarta.	8 Juni 1878
73	P. van Vlodrop	Met verlof in Nederland.	
74	D. Vooren.	Gedetacheerd b/h Inl. onderwijs.	
75	E. A. Haijtink v. d. Heijde.	Hoofdonderw sch. Sidhoardjo.	18 Oct. 1880
76	A. Nuijsink.	» » Bojolalie.	20 Aug. 1879
77	P. A. Burger.	» » Fort de Kock.	4 Mei 1878
78	H. P. F. Witkamp.	1e hulponderw. » Poerworedjo	4 » »
79	M. P. Bogaard.	Met verlof in Nederland.	
80	A. Baars Wzn.	Idem.	

DOORLOOPEND NUMMER.	NAMEN.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
81	D. Harting Pzn.	Hoofdonderw sch. Kendal.	2 Oct. 1880
82	G. Olierhoek.	» » Oenarang.	24 Dec »
83	W. F. Fels	» » Indramaijoe.	29 April 1879
84	J. Veltens.	» » Poerbolingo.	2 Juli 1880
85	C. Stolp.	1e hulponderw » Pasoeroean.	8 » »
86	H. Sonius.	Hoofdonderw » Bodjonegoro.	26 Aug. 1879
87	F. J. Hanjoel.	1e hulponderw. » Ternate.	26 » »
88	A. Boender.	1e » 5e » Soerabaja.	29 » 1880
89	W. E. Endert	Hoofdonderw. » Maros.	15 Oct. 1879
90	G. Adams.	1e hulponderw. » Blitar.	6 Nov. »
91	H. Zeger de Beijll	1e » 6e » Batavia.	15 » »
92	J. J. Cuijle.	1e » 3e » Batavia.	27 Dec. 1880
93	V. H. van Leeuwen.	Hoofdonderw. » Pamakasan.	19 » 1879
94	S. A. van der Kolff.	1e hulponderw. 2e » Batavia.	13 Sept. 1880
95	A. J. J. H. van Riemsdijk.	1e » » Probolinggo.	24 Dec. 1879
96	W. P. Hillen.	1e » 2e » Djocdjokarta.	24 » »
97	J. J. A. van Gogh.	Hoofdonderw. » Banjoemas.	24 » »
98	S. van Rijnbach.	» » Tagal.	13 Sept. 1880
99	J. Postma.	» » Telok-Betong	30 Maart »
100	H. O. van der Meij.	1e hulponderw. 1e » Padang.	19 April »
101	W. van der Veen.	» » Buitenzorg.	21 Mei »
102	A. Knoppert.	» » Kotta-Radja.	27 Juli »
103	H. J. de Hes.	1e » 2e » Semarang.	13 Sept. »
104	C. W. Mulder.	1e » 2e » Soerabaja.	29 » »
105	W. H. Pieters.	» » Rembang.	13 Oct. »
106	A. van Nieuwenhuijzen.	1e » » Ambonia.	18 » »
107	W. Nieuwenhuis.	1e » 4e » Soerabaja.	18 » »
108	J. F. Visser.	1e » 2e » Soerakarta.	24 Dec. »

Onderwijzers der 3e klasse,

met acte van bekwaamheid als hoofdonderwijzer

1	J. W. Segaar.	Middelbaar onderwijs.	
2	G. J. Kerlen.	2e hulponderw. 3e sch. Soerakarta.	18 Mei 1878
3	J. de Jongh.	Met verlof in Nederland.	
4	W. Kooiman.	Hulponderw. sch. Grissee.	18 » »
5	H. C. de Vletter.	» » Koepang.	16 Oct. 1880
6	J. Borgesius.	» » Fort de Kock.	19 Juli 1878
7	J. J. Werst.	2e » 1e » A Soerabaja.	12 Maart 1880

DOORLOOPEND NUMMER.	NAMEN.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
8	F. H. Leroij.	Middelbaar onderwijs.	
9	D. J. Pont.	Gedetach. b/d docter-djawa sch.	17 Juli 1876
10	A. C. J. Fournier.	2e hulponderw. sch. Tegal.	2 Dec. 1878
11	J. Julius.	Middelbaar onderwijs.	
12	M. Scheele	Hulponderw. sch. Wonosobo.	3 » 1880
13	J. Luitjes.	2e » 2e » Batavia.	10 » »
14	F. Kromhout.	2e » 2e » Makasser.	3 » »
15	H. van Berne.	Met verlof in Nederland.	
16	H. D. J. Rijnenberg.	Hulponderw sch. Bontham.	14 Maart 1879
17	G. Tacoma.	3e » » Probolinggo.	8 Juli 1880
18	H. A. de Nooij.	Gedetacheerd b/h Inl. onderwijs.	
19	J. L. van der Made	Idem.	
20	M. H. Burger.	2e hulponderw. sch. Bandaneira.	12 Feb. »
21	M. P. L. G. Hansen.	» 1e » Djocdjokarta.	12 April »
22	J. van Leeuwen.	3e » 2e » Padang.	13 Juni 1879
23	W. Schuit.	3e » 1e » B Semarang.	23 Jan. 1880
24	N. Rijnbende.	» Modjokerto.	15 Oct. 1879
25	D. A. Detmar.	2e » Rembang.	31 » »
26	H. van Bockel.	» Riouw.	15 » »
27	H. Schaap.	2e » » Menado.	14 Mei 1880
28	G. Valk.	» Japara.	9 Jan. »
29	P. B. Pastoor.	2e » » Poerworedjo.	14 » »
30	A. Verdam.	» Patti.	14 » »
31	D. F. Visser.	3e » » Banda.	12 Feb. »
32	J. E. G. van Lookeren.	2e » 1e » A Semarang.	23 » »
33	A. Roose.	» Kendal.	12 Maart »
34	G. L. le Bruijn.	2e » 1e » Soerabaja.	2 Juli »
35	C. J. F. Gaillard.	» Kotta-Radja.	12 April »
36	P. Koornstra.	» Indramajoe.	26 Maart »
37	P. F. H. Ockers.	2e » Kediri.	3 Dec. »
38	L. van der Elst.	Middelbaar onderwijs.	
39	H. Voskuil.	3e hulponderw. 1e sch. Soerabaja.	2 Julij »
40	G. Bakker.	2e » 2e » Padang.	28 April »
41	M. Wiessing.	3e » » Menado.	14 Mei »
42	H. van Goor.	2e » » Palembang.	14 » »
43	H. W. de Vriendt	» Sitoebondo.	4 Juni »
44	A. van Limborgh.	3e » » Probolinggo.	8 Julij »
45	H. Stoel.	2e » 2e » Semarang.	13 Oct. »
46	W. van der Spek.	» Amboina.	30 Aug. »

DOORLOOPEND NUMMER.	NAMEN.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING
47	P. Ch. W. Bopp.	Met verlof in Nederland.	
48	R. A. H. Thierbach.	Idem.	
49	H. H. Moreu.	Hulponderw. sch. Poerwakarta.	28 Sept. 1880
50	J. Kaptijn.	3e » 2e » Semarang.	13 Oct. »
51	J. Lammens.	2e » 2e » Soerabaja.	29 Sept
52	A. J. Pontier.	Met verlof in Nederland.	
53	L. Visser.	2e hulponderw sch. Mr. Cornelis.	19 Oct. »
54	P. van Elsen.	» » Sidhoardjo.	24 Dec. »

Onderwijzers der 3e klasse,

niet bezittende eene acte van bekwaamheid als hoofdonderwijzer

1	L. A. de la Croix.	2e hulponderw. 3e sch. Semarang.	22 Dec. 1878
2	A. F. Gossiaux.	» sch. Pad.-Padjang.	13 Aug. 1877
3	F. C. Willemsz	Ter besch. v/d wees- en boedelk. te Soerabaja tot ult. Dec. 1881.	
4	G. van Mill.	Met verlof in Nederland.	
5	L. Jollij.	Idem.	
6	A. M. le Cluse.	3e hulponderw. 3e sch. Semarang.	12 April 1880
7	Th. A. den Daas.	2e » 1e » Makassar.	9 Jan. »
8	H. Vanger.	» » Benkoelen.	28 Maart 1879
9	J. A. Boijer.	Met verlof in Nederland.	
10	H. W. Doeve.	2e hulponderw. sch. Salatiga.	24 April 1875
11	L. Vree.	2e » 3e » Soerabaja.	28 Sept. 1880
12	D. A. de Hoog.	» » Boijolalie.	6 Jan. 1876
13	L. R. Reijckers.	» » Banjoewangi.	22 Dec. 1878
14	J. Strijkers.	» » Klatten.	4 Jan. 1879
15	H. E. Bock.	» » Bezoeki.	20 Feb. »
16	F. Venema.	3e » 2e » Soerabaja.	24 Dec. 1880
17	A. C. Kienitsz.	2e » sch. Bandjermasin	12 Maart »
18	L. de Pagter.	3e » 4e » Batavia.	28 Sept »
19	W. Rijst.	Met verlof in Nederland.	
20	W. F. H. Bouhuijs.	2e hulponderw. 2e sch. Soerakarta.	24 Dec. »
21	D. Schoondermark.	Gedetacheerd b/h Inl. onderwijs.	
22	W. Hiemstra.	Op wachtgeld.	
23	H. W. de Beijl.	Met verlof in Nederland.	
24	E. Vogelzang.	2e hulponderw. 4e sch. Batavia.	11 Mei »
25	A. van der Kolff.	» 3e » Batavia.	3 April »

DOORLOOPEND NUMMER.	NAMEN.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
26	P. A. Biegman.	2e hulponderw. 1e sch. A Batavia.	12 April 1880
27	J. J. D. van Batenburg	» » Boelekomba	12 » »
28	J. P. Millot.	» 3e » id.	12 » »
29	A. Bijvoet.	Met verlof in Nederland.	
30	J. H. F. Fitter.	Gedetacheerd b/h Inl. onderwijs.	
31	J. Jaspers.	Tijd. hulpond. 1e sch. Padang.	17 Aug. »
32	J. B. Meerkerk.	» » Toeban.	8 Oct. »
33	F. J. Eijsenburger.	» » Koedoes.	23 Aug. »
34	A. J. H. M. de Smit	Tijd. » Tjilatjap.	20 Maart »
35	D. K. N. Selier.	2e » » Ternate.	14 Mei »
36	H. P. Enklaar.	Gedetacheerd b/h Inl. onderwijs.	
37	W. L. Vogelezang	4e hulponderw. 2e sch. Samarang.	13 Oct. »
38	A. van Dissel.	Tijd. » » Koedoes.	26 » »

Onderwijzeressen der 1e klasse.

1	C. H. Verwohlt.	Hoofdond. 1e meisjessch. Batavia.	20 Feb. 1879
2	A. J. Moreau.	Met verlof in Nederland.	
3	A. M. Gerth van Wijk.	Hoofdond. meisjessch. Soerabaja.	30 Juni 1880
4	M. L. Schafer.	» » Padang.	2 April 1879
5	M. L. Steinbuch.	» » Soerakarta.	25 Juli »
6	B. A. H. van Charldorp.	» 2e » Batavia.	8 Aug. »
7	J. E. van Oeveren, geb. van Schaik.	» » Semarang.	8 Juli 1880
8	A. P. Gijselman.	» » Makasser.	8 » »
9	R. A. Krull.	» » Djocdjokarta.	8 » »

Onderwijzeressen der 2e klasse.

1	H. Sevensma.	1e hulpond. meisjessch. Soerabaja.	15 Jan. 1879
2	M. M. E. C. Tijdeman.	» » » Makasser.	15 » »
3	E. C. Gossler.	Hoofdond. » Bandaneira.	21 » 1880
4	W.A.P. de Bruijn Ouboter.	» » Magelang.	14 Julij »
5	L. E. Meijer Cluwen.	1e hulpond. 2e » Batavia.	22 Maart 1879
6	M. Gretser.	» » » Padang.	25 Juli »
7	S. E. Geraud.	Hoofdonderw. » Salatiga.	25 » »
8	N. G. S. Lambregets.	1e hulpond. » Djocdjokarta.	5 Mei 1880
9	M. Nauta.	Hoofdonderw. » Mr. Cornelis.	26 Aug. 187

DOORLOOPEND NUMMER.	NAMEN.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
10	O. H. G. van Steeden.	Hoofdond.meisjessch.Probolinggo.	8 Juli 1880
11	C. C. van Geuns.	1e hulpond. 1e » Batavia.	3 April »
12	A. C. A. Nieuwenhuys.	» » » Soerakarta.	5 Mei »
13	D. P. Fol.	» » » Semarang.	14 Juli »
14	A. E. Stolp, geb. Hoekstra.	Hoofdond » Pasoerocan.	8 » »

Onderwijzeressen der 3e klasse

met acte van bekwaamheid als hoofdonderwijzeres

1	B. W. C. Gerlings.	Tijd.hulpond. meisjessch. Menado.	31 Maart 1880
2	E. A. van der Meijden.	2e » » Soerabaja.	19 Juli 1878
3	M. F. der Kinderen.	» 1e » Batavia.	8 April »
4	M. S. C. Bruno.	» » » Cheribon.	28 Dec. 1880
5	A. H. Janssen.	3e » » Soerabaja.	13 » »
6	J. van Lessen.	» 3e sch. Soerakarta.	23 Feb. »
7	M. G. Meijer.	» 1e » A Semarang.	15 April »
8	E.C.J.C. Graadt v. Roggen.	1e » Soerakarta.	10 Mei »
9	M. Koopal.	» » Pamakassan	8 Maart »
10	A. C. M. Broekhoff.	4e » meisjessch. Soerabaja.	12 » »
11	N. F. E. Filet.	» 6e sch. Batavia.	26 » »
12	S. C. Cowan.	» 4e » Batavia.	14 Mei »

Onderwijzeressen der 3e klasse

met bezittende eene acte van bekwaamheid als hoofdonderwijzeres

1	M. J. Hellendoorn.	Hulponderw. 2e sch. Batavia.	18 Aug. 1878
2	L. Heijneman.	» » Magelang.	6 » 1879
3	W. A. de Jong.	» » Mr.Cornelis.	12 Sept. 1877
4	A. P. Frolich.	» meisjessch. Id.	23 Mei 1879
5	E. d'Ablaing.	Op non-activiteit.	
6	C. L. Homburg.	Hulponderw. 3e sch. Batavia.	11 Mei 1880
7	A. Immink.	» » Malang.	20 Aug. 1879
8	J. J. C. van de Willigen.	» 1e » Batavia.	8 Juli 1880
9	A. M. Hoogenstraaten	» meisjessch. Magelang.	30 » 1878
10	S. E. Wijnveldt.	» 5e sch. Soerabaja.	19 Dec. 1879
11	E. M. Sexauer.	Met verlof in Nederland.	
12	J. J. C. Nagel geb. Bouman.	Hulpond. 2e sch. Semarang.	13 April 1880
13	A. F. S. Weijhenke.	» 2e meisjessch. Batavia.	22 Juli »
14	M. A. A. Nagel.	» 3e sch. Soerabaja.	9 Mei 1879

DOORLOOPEND NUMMER.	NAMEN.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
15	A. Fol.	Hulpond sch. Makasser.	16 Oct. 1879
16	W. te Niet.	» sch. Buitenzorg.	20 Nov »
17	C. G. van Thielen	» meisjessch. Djocdjokarta.	20 » »
18	M. C. van Epen.	» » Bandaneira.	12 April 1880
19	W. G. Smits.	» » Salatiga.	10 Juni »
20	M. A. Muijderman.	Met verlof in Nederland.	
21	J. M. C. Kotting.	Hulpond 2e sch. Batavia.	4 Oct. »
22	H. M. H. Schadee.	Tijd. » » Bodjonegoro	22 Dec. 1878
23	A. S. E. Bimmermann.	» » » Salatiga.	5 Mei 1880
24	M. C. A. van Steeden	» 2e » Soerabaja.	5 Juni »
25	M. E. F. Hageman.	» 1e meisjessch. Batavia.	23 Mei 1879
26	H. C. Sandt van Nooten.	» 1e sch. A Batavia.	23 Aug. 1880
27	A. M. van Hatten.	» Ngawi.	28 Dec. »
28	C. C. van Emmerik	» » Pekalongan.	24 » »
29	L. H. Beunis.	» » meisjessch. Padang.	28 Juni »
30	M A. L. Sibenius Trip.	» » 3e sch. Batavia.	23 » 1879
31	J. H. C. Kuijpers	» 5e » Soerabaja.	19 Juli »
32	E. M. Ranneft.	» » Bandong.	25 » »
33	C. M. A. van den Berg	» meisjessch. Pasoeroean.	28 Dec. 1880
34	J. J. M. Montagne.	» » » Solo.	4 Sept. »
35	A. M. Suur.	» » sch. Poerworedjo.	16 Aug. 1879
36	C. J. H. Castens.	» » 6e » Batavia.	26 Maart 1880
37	M.C. v. Ameijden v. Duijm.	» » meisjessch. Soerakarta.	4 Sept. »
38	A. W. H. S. Muller, geb Kobold.	» » 1e sch. A Semarang.	23 » 1879
39	H. E. A. H. de Lannoij.	» » 6e » Batavia.	4 Oct. 1880
40	E. A. Sacré.	» » » Muntok.	15 » 1879
41	E. van Loon.	» 1e » A Batavia.	20 Dec. »
42	F. Verver.	» » Ambarawa.	26 Maart 1880
43	A. J. Rosskopf.	» 2e » Djocdjokarta.	24 Dec. 1879
44	H. Ch. Rosskopf.	2e » Id.	24 » »
45	H. G. Nooij.	» » Tondano.	5 Jan. 1880
46	A. L. H. van Toll.	» » Salatiga.	30 Nov. »
47	W. P. L. de Roos.	» 2e » Soerakarta.	12 Feb. »
48	F. A. Heijnneman.	meisjessch. Samarang.	12 Maart
49	J. W. C. de Gelder.	» sch. Blitar.	27 »
50	C. C. C. Gude.	» » » Pasoeroean.	23 April »
51	G. L. van Ham.	» » Ambarawa.	5 Mei »
52	J C. van Maarseveen.	» » 1e » Djocdjokarta.	9 Juni »

DOORLOOPEND NUMMER.	NAMEN.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING
53	G. van Temmen.	Tijd. hulpond. 1e sch. Soerabaja.	17 Juni 1880
54	M. L. Breijmann	» » 1e » Padang.	8 Juli »
55	P. de Vries.	» » » Buitenzorg.	14 » »
56	H. M. Karsen	» » » Sumanap.	21 » »
57	C. Wagenaar	» » 3e » Soerabaja.	2 Aug »
58	J. Lagaunne.	» » » Ngawi.	19 » »
59	E. M. D. Gude.	» » » Banjoemas.	2 » »
60	M. J. Bertling.	» » meisjessch. Probolinggo.	6 » »
61	C. E. Suverkropp. geb. Arnold.	» » sch. Bandjermasin	23 » »
62	A. V. Kalshoven.	» » » Serang.	26 » »
63	J. A. F. Maijer.	» » » Buitenzorg.	28 Sept. »
64	D. E. J. van der Werf.	» » » Tagal.	22 Nov. »
65	G. J. de Voogt.	» » 4e » Batavia.	23 » »
66	L.M.Janssen,geb.Andeweg.	» » » Mr.Cornelis	6 Dec. »
67	J. A. Hoon.	» » » Madioen.	10 » »
68	A. C. Vink.	» » » Amboina.	24 » »
69	C. B. van Heuckelum.	Voorl. » 1e meisjessch. Batavia.	22 » »

Kweekelingen.

1	Th. T. Tawaris.	school te Grissee.	25 Nov. 1877
2	J. F. Young.	» » Rembang.	2 Oct. 1880
3	Mej.J.J.Vermandel(onbez.)	5e » » Soerabaja.	
4	» E. Joostensz. (id.)	1e meisjessch. te Batavia.	20 Jan. 1879
5	» F. G. Trappen.	» » Semarang.	4 Juni »
6	» H. Brocx. (onbez.)	2e » » Batavia.	15 Juli 1880
7	» A. M. L. v. d. Broek.	school te Kediri.	8 » »
8	» D. Haertlein. (onbez.)	2e » » Id.	13 Oct. »
9	» J. F. Sonjé. (id.)	» » Ambarawa.	24 April »

L^a. E.

Mutatiën onder het onderwijzend personeel van de openbare lagere scholen in Nederlandsch-Indië, gedurende het jaar 1880.

Onderwijzers en Onderwijzeressen.

OVERLEDEN:

I. T. van der Blij, laatst hoofdonderwijzer 1e school Djocdjokarta.
W. Suidema van der Woude, laatst 2e hulponderwijzer 2e school Makassar.
I. I. Vriens, laatst hulponderwijzeres meisjesschool Djocdjo.
H. Kuchlin, » hulponderwijzer 3e school Semarang.

ONTSLAGEN:

Eervol uit 's lands dienst:

R. Oosterlo, 1e hulponderwijzer 5e school Soerabaja.
J. H. Toorop, 2e » » Tjilatjap.
N. Niels, 2e » » Menado.
R. Leijds, » » Klatten.
C. E. van Schooten, hoofdonderwijzeres meisjesschool Soerabaja.
A. M. Mikkers, » » Semarang.
S. C. Cowan. hulponderwijzeres 4e school Batavia.
H. A. Oudkerk Pool, » 1e » Djocdjokarta.
B. M. Hoogeboom, » 2e » Makassar.
E. L. Mulock Houwer, 2e » » Pekalongan.

Eervol uit de betrekking:

W. Hiemstra, hulponderwijzer school Buitenzorg.

EERVOL ONTHEVEN:

van de tijdelijke tewerkstelling als:

Tijd. hulponderwijzeres meisjesschool Padang, M. H. Blankenburg
» » 1e school A Semarang, J. E. Hoffmann.
» » » Buitenzorg, M. A. H. Kalshoven.
» » » Ngawie, J. C. Rocquette.
» » » Buitenzorg, J. W. S. J. Kalshoven.
» » » Meester-Cornelis, M. W. N. Muntendam.
» » 2e » Batavia, H. J. C. de Roo.

OVERGEGAAN IN ANDERE BETREKKINGEN:

G. A. Sedee, 1e hulponderwijzer, geplaatst bij het Binnenlandsch Bestuur.
H. Th. J. Uijtterbroek, 2e hulponderwijzer, geplaatst bij het inlandsch onderwijs.
T. C. Willemsz, 2e hulponderwijzer, ter beschikking van de Wees- en Boedelkamer te Soerabaja.

MET VERLOF NAAR EUROPA VERTROKKEN

N. Pol,	hoofdonderwijzer	2e	school	Soerakarta
I. F. W. Winterberg,	»		»	Bandjermasin
J. J. Looije,			»	Magelang.
A. den Hamer,		2e	»	Makassar.
J. H. Roduner,			»	Sidhoardjo.
H. Goedhart,	»		»	Telok Betong
W. Teunissen,	»		»	Ambarawa.
G. J. van Essel,	1e hulponderwijzer		»	id.
H. W. Praasterink,	1e »	1e	»	Semarang
D. H. van Kalkeren,	hoofdonderwijzer		»	Bangkallan.
P. van Vlodrop,	»		»	Kotta Radja
M. P. Bogaard,	»		»	Siboga.
A. Baarsch Wzn,	1e hulponderwijzer		»	Buitenzorg.
H. van Berne,	»	3e	»	Soerabaja.
G. van Mill,	»		»	Poerwakarta.
W. Rijst,	»		»	Boelecomba
H. W. de Beijl,	2e »	1e	»	Semarang.
A. Bijvoet,	3e »		»	Salatiga.
E. M. Sexauer,	hulponderwijzeres	1e	»	Soerabaja.
M. A. Muyderman,	»	2e	»	Batavia.
L. Jollij	hulponderwijzer	1e	» B	Semarang.

AANGESTELD NA TERUGKEER VAN VERLOF.

L. C. Polderman,	hoofdonderwijzer	2e	school	Djocdjokarta
E. Asbeck Brusse,	»		»	Rembang.
J. A. Alt,	»		»	Tegal.
J. J. Fonteijn,	»	1e	» B	Batavia.
J. Valk,	»		»	Bandjermasin.
W. F. G. L. Haanstra,	»	2e	»	Makassar.
K. J. Razelius,	»	1e	» B	Soerabaja.
W. A. G. Bakker,	»		»	Kotta Radja.
L. H. Verhoog,	1e hulponderwijzer	4e	»	Batavia.
C. van Duuren,	hoofdonderwijzer		»	Tjiandjoer.
J. C. van Duijn,	»		»	Pontianak.
P. M. Heijmans,	»		»	Riouw.

L. Vree, 2e hulponderwijzer 3e school Soerabaja.
W. F. H. Bouhuijs, 2e » 2e » Soerakarta.
M. P. L. G. Hansen, » 1e » Djocdjokarta.
J. Luitjes, hulponderwijzer school voor kinderen van mindere militairen te Magelang
D. Schoondermark, 3e onderwijzer school voor zonen van inlandsche hoofden te Magelang

IN DIENST GETREDEN.

Onderwijzers:

G. Valk.
P. Bockum Pastoor.
A. Verdam.
D. T. Visser.
J. E. G. van Lookeren
P. T. H. Ockers.
L. van der Est.
H. Voskuil
G. Bakker
M. Wiesing.
H. van Goor.
H W de Vriendt
A. van Limborgh
W. van der Spek
J. Kaptijn.
J. Lammens.
L. Visser.
F. J. Eijsenburger.
A. J. H. M. de Smit
D. K. N. Selier
H. P. Enklaar.
W. L. Vogelezang
A. van Dissel.

Onderwijzeressen.

Mej. J. H. van Lessen.
» M. G. Meijer.
» M. Koopal.
» A. C. M. Broekhoff
» N F. E. Filet.
» S. C. Cowan.
» H. G. Nooij.
» A. L. H. van Toll.
» J. C. Rocquette.
» W. P. L. de Roos.
» F. A. Heijnneman.
» J. W. C. de Gelder.
» J. W. S. J. Kalshoven
» C. C. C. Gude.
» M. W. N. Muntendam.
» G. L. van Ham.
» H. J. C. de Roo.
» J. C. van Maarseveen.
Mej. G. van Temmen.
» M. L. Breijman.
» P. de Vries.
» H. M. Karsen.
» C. Wagenaar.
» J. Lagaunne.
» E. M. D. Gude.
» M. J. Bertling.
» C. E. Suverkropp, geb Arnold.
» A. V. Kalshoven.
» J. A. F. Maijer.
» D. E. J. van der Werf.
» G. J. de Voogt.
» L. M. Janssen, geb. Andeweg.
» J. A. Hoon.
» A. C. Vink.
» E. B. van Heuckelum.

GEPENSIONEERD:

H. Schoemaker.

L^a. F.

Staat van den ouderdom der kinderen van Europeanen en de openbare lagere scholen in

GEWESTEN	6 jaar		7 jaar		8 jaar		9 jaar	
	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.
Bantam	2	3	8	1	6	7	4	2
Batavia	39	47	90	77	106	101	120	101
Preanger-Regentschappen	3	4	8	4	11	8	10	9
Krawang	»	1	2	»	2	1	»	4
Cheribon	5	3	9	4	7	10	6	10
Tegal	1	5	7	7	10	6	4	11
Pekalongan	3	3	7	4	6	3	5	2
Samarang	36	17	53	44	78	58	82	55
Japara	6	2	7	10	3	4	3	2
Rembang	7	6	13	5	12	5	4	9
Soerabaja	34	33	70	38	59	55	63	50
Pasoeroean	2	5	15	11	18	20	11	20
Probolinggo	4	5	4	6	10	7	7	6
Bezoeki	6	»	4	2	7	1	4	1
Banjoewangi	4	»	4	1	7	1	2	4
Kediri	3	7	8	5	16	5	11	6
Madioen	6	2	5	3	2	6	5	5
Soerakarta	17	10	31	20	24	21	18	24
Djokjokarta	13	9	12	14	15	12	22	15
Kadoe	2	1	5	4	7	8	6	8
Bagelen	3	2	12	2	4	7	9	6
Banjoemas	2	2	6	7	7	7	8	7
Madura	6	5	8	7	9	9	7	5
Transporteren...	224	172	388	276	426	362	411	362

met dezen gelijkgestelden, die onder ultimo December 1880 Nederlandsch-Indië bezochten.

10 jaar		11 jaar		12 jaar		13 jaar		14 jaar		15 jaar		16 jaar		TOTAAL		TOTAAL GENERAAL.
jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	
6		2	1	2	2	2	2	1	3	1	1	1	1	35	22	57
115	89	87	71	105	64	64	51	62	48	31	24	11	8	811	684	1528
7	5	4	6	10	9	3	6	1	7	2	1	3	»	62	59	121
»	2	3	»	5	2	»	3	1	»	2	»	2	»	17	15	32
7	10	7	10	2	5	3	4	9	1	3	»	2	»	60	57	117
9	5	8	5	4	3	7	2	1	2	2	»	2	»	55	46	101
6	5	6	3	4	2	5	5	8	2	2	»	»	»	52	29	81
64	40	52	44	68	37	71	35	55	23	35	9	7	2	601	364	965
8	5	8	6	5	3	8	2	2	3	1	»	3	»	54	37	91
10	5	8	6	3	6	10	13	4	7	4	3	1	1	76	66	142
57	48	55	44	53	41	60	49	41	19	27	15	8	4	527	396	923
19	16	15	10	20	7	17	8	14	10	4	7	5	4	140	118	258
9	6	9	12	10	11	7	5	4	9	4	3	»	2	68	72	140
5	3	4	1	3	»	4	2	1	»	4	»	2	»	44	10	54
1	1	»	2	3	3	»	1	3	1	»	»	2	»	26	14	40
8	4	11	11	9	6	7	3	3	5	2	»	1	»	79	52	131
4	3	7	»	2	5	5	2	2	1	4	2	»	»	42	29	71
21	20	19	28	26	31	26	22	27	13	19	7	9	5	237	201	438
15	18	18	7	24	16	19	11	13	14	4	6	5	3	160	125	285
6	5	7	1	4	5	2	4	5	4	3	4	»	»	47	44	91
4	2	4	5	4	8	5	1	2	2	1	»	2	»	50	35	85
4	11	4	4	6	4	4	7	8	»	4	2	1	»	54	51	105
8	8	8	7	5	5	6	7	7	3	2	2	1	»	67	58	125
395	311	342	287	375	275	335	247	274	177	161	86	68	29	3797	2584	5981

GEWESTEN	6 jaar		7 jaar		8 jaar		9 jaar	
	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.
Per transport...	224	172	388	276	426	362	411	362
Atjeh en onderhoorigheden...	3	3	5	6	8	7	8	5
Sumatra's Westkust...	17	13	24	18	25	25	23	21
Benkoelen...	2	1	1	1	2	2	1	1
Palembang...	1	»	7	5	2	4	6	3
Lampongsche districten...	»	1	»	»	»	1	»	1
Banka...	4	4	2	2	1	1	1	3
Riouw...	2	1	3	1	3	4	1	2
Wester-afdeeling van Borneo...	2	3	1	»	3	2	»	»
Z.- en O.-afdeeling van Borneo...	2	3	7	4	7	8	4	5
Celebes en onderhoorigheden...	13	13	14	17	23	20	18	9
Menado...	1	1	12	7	5	7	9	10
Amboina...	10	4	13	13	13	13	22	14
Ternate...	2	2	2	2	1	2	3	3
Timor...	3	»	2	2	3	4	4	1
TOTAAL IN 1880...	288	225	481	354	522	461	513	440
» 1879...	266	213	438	378	539	405	490	399
Vermeerdering...	22	10	43	»	»	56	23	41
Vermindering...	»	»	»	24	17	»	»	»

10 jaar		11 jaar		12 jaar		13 jaar		14 jaar		15 jaar		16 jaar		TOTAAL		TOTAAL GENERAAL.
jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	
393	311	342	287	375	275	335	247	274	177	161	86	68	29	3397	2584	5981
4	3	6	2	6	7	3	1	7	1	»	1	1	1	51	37	88
25	14	10	26	22	25	20	20	16	18	14	9	8	8	202	197	399
3	1	2	2	»	1	1	»	3	»	1	»	2	»	18	9	27
1	2	1	3	1	1	»	4	2	»	»	1	»	»	21	25	46
1	2	»	»	»	»	»	»	»	»	1	»	»	»	2	5	7
5	»	»	2	1	1	»	1	»	»	»	1	»	»	14	15	29
2	1	»	1	1	2	»	»	»	»	»	»	»	»	12	12	24
2	2	1	»	1	1	»	»	»	»	»	»	»	»	10	8	18
6	7	4	4	8	5	5	4	3	»	6	»	2	»	54	42	96
15	18	15	17	23	18	24	20	16	7	19	8	7	3	187	152	339
13	13	9	9	11	11	13	11	7	6	5	1	1	»	86	76	162
20	29	13	28	17	11	16	8	19	5	8	7	2	4	153	138	291
2	4	3	2	»	1	2	»	3	»	1	»	1	»	22	16	38
»	3	3	»	2	2	1	1	»	1	4	»	»	»	24	11	35
490	410	409	385	468	361	420	317	350	215	220	114	92	45	4253	3327	7580
450	385	443	339	460	358	369	292	293	169	233	82	89	41	4070	3063	7133
40	25	»	46	8	3	51	25	57	46	»	32	3	4	183	264	447
»	»	34	»	»	»	»	»	»	»	13	»	»	»	»	»	»

La. G.

Staat van den ouderdom der kinderen van Europeanen en de bijzondere lagere scholen in

GEWESTEN.	6 jaar		7 jaar		8 jaar		9 jaar		10 jaar	
	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.
Batavia	7	30	22	33	26	43	26	44	35	51
Preanger-Regentschappen	»	»	1	»	»	»	»	»	2	1
Samarang	3	6	6	17	11	27	17	22	8	22
Soerabaja	10	16	14	24	15	38	25	36	29	51
Bagelen	»	»	1	»	»	»	1	»	»	»
Soerakarta	»	1	»	2	»	3	»	1	»	2
Sumatra's Westkust	1	3	»	»	1	»	2	»	2	1
TOTAAL IN 1880	21	56	44	76	53	111	71	103	76	128
» » 1879	35	52	55	85	77	117	75	125	67	117
Vermeerdering	»	4	»	»	»	»	»	»	9	11
Vermindering	14	»	9	9	24	6	4	22	»	»

met dezen gelijkgestelden, die onder ultimo December 1880 Nederlandsch-Indië bezochten.

11 jaar		12 jaar		13 jaar		14 jaar		15 jaar		16 jaar		TOTAAL		TOTAAL GENERAAL.	*Aanmerkingen.*
jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.		
35	60	40	71	28	67	23	46	13	37	5	47	260	529	789	
1	»	2	»	2	»	2	»	1	»	»	»	11	1	12	
7	45	7	34	10	34	9	36	3	32	1	44	82	319	401	
26	42	32	36	25	36	20	22	19	9	4	22	219	332	551	
»	»	1	1	1	1	»	1	»	»	3	1	7	4	11	
»	3	»	4	»	2	»	2	»	»	»	1	»	23	23	
»	1	»	»	1	1	»	»	»	»	»	»	7	6	13	
69	153	82	146	67	141	54	107	36	78	13	115	586	1214	1800	
78	120	78	114	64	128	63	124	37	107	29	119	636	1208	1864	
»	33	4	32	3	13	»	»	»	»	»	»	»	6	»	
9	»	»	»	»	»	9	17	1	29	16	4	70	»	64	

Ln. **H.**

Staat van den ouderdom der kinderen van Europeanen en de openbare en bijzondere lagere scholen

GEWESTEN.	6 jaar		7 jaar		8 jaar		9 jaar		10 jaar	
	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.
Bantam	2	3	8	1	6	7	4	2	6	»
Batavia	66	77	112	110	152	144	146	145	150	140
Preanger-Regentschappen	5	4	9	3	11	8	10	9	9	6
Krawang		1	2		2	1	·	3		2
Cheribon	5	4	9	4	7	10	6	10	7	10
Tegal	1	5	7	7	10	6	4	11	9	5
Pekalongan	5	5	7	4	6	5	5	2	6	5
Semarang	39	25	59	61	89	85	99	77	72	62
Japara	6	2	7	10	3	4	3	2	8	5
Rembang	7	6	13	5	12	5	4	9	10	5
Soerabaja	47	49	84	62	74	93	88	86	86	99
Pasoeroean	2	5	15	11	18	20	11	20	19	16
Probolinggo	1	5	4	6	10	7	7	6	9	6
Bezoeki	6		4	2	7	1	4	1	5	3
Banjoewangi	4		4	1	7	1	2	4	1	1
Kediri	3	7	8	5	16	5	11	6	8	4
Madioen	6	2	5	4	2	6	5	5	4	3
Soerakarta	17	11	51	22	24	24	18	25	21	22
Djokjokarta	15	9	12	14	15	12	22	15	15	18
Kadoe	2	1	5	4	7	8	6	8	6	5
Bagelen	3	2	15	2	4	7	10	6	4	2
Banjoemas	2	2	6	7	7	7	8	7	4	11
Madura	6	5	8	7	9	9	7	5	8	8
Transportere...	241	225	472	352	478	477	480	465	467	458

met dezen gelijkgestelden, die onder ultimo December 1880 in Nederlandsch-Indië bezochten.

11 jaar		12 jaar		13 jaar		14 jaar		15 jaar		16 jaar		TOTAAL		TOTAAL GENERAAL.
jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	
2	1	2	2	2	2	1	3	1	1	1	»	35	22	57
118	134	143	135	92	118	85	94	44	61	16	55	1104	1213	2317
5	6	12	9	5	6	3	7	3	1	3	»	73	60	133
3	»	5	2	»	5	1	»	2	»	2	»	17	15	32
7	10	2	5	3	4	9	1	3	»	2	»	60	57	117
8	5	4	3	7	2	1	2	2	»	2	»	55	46	101
6	3	4	2	5	5	8	2	2	»	»	»	52	29	81
59	89	75	71	81	69	64	59	38	41	8	46	683	683	1366
8	6	5	3	8	2	2	3	1	»	3	»	54	37	91
8	6	3	6	10	13	4	7	4	3	1	1	76	66	142
81	86	85	77	85	85	61	41	46	24	12	26	746	728	1474
15	10	20	7	17	8	14	10	4	7	5	4	140	118	258
9	12	10	11	7	5	4	9	4	3	»	2	68	72	140
4	1	3	»	4	2	1	»	4	»	2	»	44	10	54
»	2	5	3	»	1	3	1	»	»	2	»	26	14	40
11	11	9	6	7	3	5	5	2	»	1	»	79	52	131
7	»	2	5	5	2	2	1	4	2	»	»	42	29	71
19	33	26	35	26	24	27	15	19	7	9	6	237	224	461
18	7	24	16	19	11	13	14	4	6	5	3	160	125	285
7	1	4	5	2	4	5	4	3	4	»	»	47	44	91
4	5	5	9	6	2	2	3	1	»	5	1	57	39	96
4	4	6	4	4	7	8	»	4	2	1	»	54	51	105
8	7	5	5	6	7	7	3	2	2	1	»	67	58	125
411	479	457	421	401	387	328	284	197	164	81	144	3976	3792	7768

GEWESTEN.	6 jaar		7 jaar		8 jaar		9 jaar		10 jaar	
	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.
Per transport...	244	225	432	352	478	473	480	465	467	438
Atjeh en onderhoorigheden	3	3	5	6	8	7	8	5	4	3
Sumatra's Westkust	18	16	24	18	26	25	25	21	25	15
Benkoelen	2	1	1	1	2	2	1	1	3	1
Palembang	1	»	7	5	2	4	6	3	1	2
Lampongsche distrikten	»	1	»	»	»	1	»	1	1	2
Banka	4	4	2	2	1	1	1	3	5	»
Riouw	2	1	3	1	3	4	1	2	2	1
Wester-afdeeling van Borneo	2	3	1	»	3	2	»	»	2	2
Zuider- en Ooster-afdeeling van Borneo	2	5	7	4	7	8	4	5	6	7
Celebes en onderhoorigheden	13	15	14	17	23	20	18	9	15	18
Menado	1	1	12	7	5	7	9	10	13	13
Amboina	10	4	13	13	13	15	22	14	20	29
Ternate	2	2	2	2	1	2	5	3	2	4
Timor	5	»	2	2	3	1	4	1	»	3
TOTAAL IN 1880..	309	281	525	430	575	572	584	543	566	538
» » 1879...	301	267	491	463	616	522	565	524	517	502
Vermeerdering...	8	14	34	»	»	50	19	19	49	36
Vermindering....	»	»	»	33	41	»	»	»	»	»

11 jaar		12 jaar		13 jaar		14 jaar		15 jaar		16 jaar		TOTAAL		TOTAAL GENERAAL.
jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	
411	439	457	421	401	387	328	284	197	164	81	144	3976	3792	7768
6	2	6	7	3	1	7	1	»	1	1	1	51	37	88
10	27	22	25	21	21	16	18	14	9	8	8	209	203	412
2	2	»	1	1	»	3	»	1	»	2	»	18	9	27
1	5	1	1	»	4	2	»	»	1	»	»	21	25	46
»	»	»	»	»	»	»	»	1	»	»	»	2	5	7
»	2	1	1	»	1	»	»	»	1	»	»	14	15	29
»	1	1	2	»	»	»	»	»	»	»	»	12	12	24
1	»	1	1	»	»	»	»	»	»	»	»	10	8	18
4	4	8	5	5	4	3	»	6	»	2	»	54	42	96
15	17	23	18	24	20	16	7	19	8	7	3	187	152	339
9	9	11	11	13	11	7	6	5	1	1	»	86	76	162
13	28	17	11	16	8	19	5	8	7	2	4	153	138	291
3	2	»	1	2	»	3	»	1	»	1	»	22	16	38
3	»	2	2	1	1	»	1	4	»	»	»	24	11	35
478	538	550	507	487	458	404	522	256	192	105	160	4839	4541	9380
521	459	538	472	433	420	356	293	270	189	118	160	4726	4271	8997
»	79	12	35	54	38	48	29	»	3	»	»	113	270	383
4	»	»	»	»	»	»	»	14	»	13	»	»	»	»

Lit. **I.**

Staat van het onderwijzend personeel en van de leerlingen onder ultimo

SCHOLEN.	Aantal			Getal leerlingen				Waarvan	
	hoofdonderwijzers en hoofdonderwijzeressen.	hulponderwijzers en hulponderwijzeressen.	kweekelingen.	Ultimo December 1879.	ultimo December 1880			Inlanders en vreemde Oosterlingen.	gratis leerlingen.
					jongens	meisjes	Totaal.		
									1e Inspectie-
Batavia 1e school...	1	5	1	224	180	61	241	1	»
» 2e » ...	1	4	»	190	131	43	174	9	134
» 3e » ...	1	4	»	204	101	63	164	17	104
» 4e » ..	1	5	»	211	156	85	241	6	165
» 5e » ..	1	2	»	69	50	19	69	6	46
» 6e » ..	1	3	»	72	77	38	115	5	72
» 1e Meisj.	1	3	1	113	»	110	110	»	»
» 2e » » .	1	3	2	105	»	111	111	»	71
Meester-Cornelis....	1	3	»	153	116	57	173	11	67
» Meisjesschool	1	1	»	36	»	31	31	»	17
Buitenzorg	1	4	»	157	87	73	160	6	99
Poerwakarta.....	1	1	»	35	24	15	39	7	23
Bandong..	1	2	»	81	41	38	79	3	39
Tjiandjoer	1	»	»	»	8	12	20	»	6
Soekaboemi	1	»	»	»	18	10	28	3	12
Cheribon.... .. .	1	2	»	74	51	46	97	9	44
Indramaijoe.....	1	1	»	28	17	12	29	»	10
Serang.....	1	1	»	48	38	22	60	3	38
Telok-Betong.... ..	1	»		16	7	5	12	5	1
Benkoelen.....	1	1	»	29	18	9	27	»	18
Padang 1e school...	1	3	»	123	88	38	126	»	»
» 2e » ..	1	3	»	104	62	32	94	1	91
» Meisjes » ...	1	2	»	81	»	79	79	»	39
Priaman.....	1	»	»	23	8	15	23	»	9
Fort de Kock.....	1	1	»	47	29	22	51	»	30
Padang-Pandjang ...	1	1	»	24	20	11	31	4	19
Siboga.....	»	»	»	7	»	»	»	»	»
Transportere...	26	55	4	2254	1327	1057	2384	96	1154

aan de openbare lagere scholen in Nederlandsch-Indië, December 1880.

Getal leerlingen in de			Verzuimde schooldagen.		Getal leerlingen die de school verlieten,		*Aanmerkingen.*
laagste klasse.	midden klasse.	hoogste klasse.	Totaal in het jaar.	Gemiddeld per kind.	na al de vakken te hebben doorloopen.	om verschillende redenen.	
afdeeling.							
138	72	31	5126	21	5	166	
115	47	12	5311	30	6	88	
90	40	34	5679	34	12	29	
144	70	27	8617	36	15	90	
37	23	9	3611	52	2	19	
57	50	8	1991	10	2	44	
»	93	17	1861	17	4	58	
»	93	18	2430	21	15	34	
81	63	29	1898	11	7	44	
»	14	17	749	24	6	10	
96	58	6	3713	22	10	76	
25	12	2	1150	29	»	9	
39	27	13	1750	21	3	24	
17	»	3	87	4	»	»	
19	9	»	77	3	»	»	
57	30	10	4659	48	»	20	
17	10	2	599	20	»	16	
39	15	6	1905	31	3	9	
7	5	»	369	30	»	10	
11	12	4	645	24	»	9	
72	31	23	2550	20	10	45	
68	19	7	3476	36	6	41	
»	55	24	1776	22	4	18	
7	15	1	211	9	»	1	
17	30	4	525	10	1	18	
18	10	3	650	20	4	7	
»	»	»	»	»	»	»	
1171	903	310	61375	—	115	885	

SCHOLEN.	Aantal			Getal leerlingen				Waarvan	
	hoofdonderwijzers en hoofdonderwijzeressen.	hulponderwijzers en hulponderwijzeressen.	kweekelingen.	Ultimo December 1879.	Ultimo December 1880			Inlanders en vreemde Oosterlingen.	gratis leerlingen.
					jongens	meisjes	Totaal.		
Per transport...	26	55	4	2454	1327	1057	2384	96	1154
Kotta-Radja.....	1	2	»	43	62	37	99	11	75
Muntok.....	1	1	»	37	20	15	35	6	11
Palembang.....	1	1	»	34	21	25	46	»	24
Riouw.....	1	1	»	28	12	12	24	»	5
Pontianak.....	1	»	»	24	12	8	20	2	5
TOTAAL...	31	60	4	2420	1454	1154	2608	115	1274
2e Inspectie-									
Semarang 1e school A	1	4	»	152	132	31	163	9	5
» 1e » B	1	4	»	163	110	52	162	»	1
» 2e »	1	5	»	209	140	42	182	7	158
» 3e »	1	3	»	104	72	29	101	20	99
» Meisjes »	1	2	1	100	»	69	69	»	45
Salatiga.....	1	4	»	147	114	50	164	12	79
» meisjessch.	1	1	»	25	»	39	39	»	16
Ambarawa.....	1	3	»	117	68	46	114	9	69
Kendal.....	1	1	»	28	30	9	39	11	14
Tegal.....	1	3	»	90	63	46	109	8	58
Pekalongan.....	1	2	»	69	45	24	69	»	43
Batang.....	1	»	»	»	9	5	14	2	2
Japara.....	1	1	»	40	19	12	31	5	21
Koedoes.....	1	1	»	25	15	15	30	1	8
Pati.....	1	1	»	32	30	12	42	6	17
Rembang.....	1	2	1	71	43	30	73	8	38
Toeban.....	1	1	»	31	23	14	37	7	13
Bodjonegoro.....	1	1	»	40	31	23	54	7	37
Banjoemas.....	1	1	»	45	37	13	50	14	16
Tjilatjap.....	1	1	»	45	21	30	51	2	32
Transportere...	20	41	2	1533	1002	591	1593	128	771

Getal leerlingen in de			Verzuimde schooldagen.		Getal leerlingen die de school verlieten,		*Aanmerkingen.*
laagste klasse.	midden klasse.	hoogste klasse.	Totaal in het jaar.	Gemiddeld per kind.	na al de vakken te hebben doorloopen.	om verschillende redenen	
1171	903	310	61375	—	115	885	
61	35	3	2803	28	»	13	
23	7	5	307	9	2	11	
25	17	4	666	14	1	14	
15	9	»	751	31	2	16	
17	3	»	303	15	»	25	
1312	974	322	66205	25	120	964	

afdeeling.

69	58	36	5570	34	11	122
45	101	16	2292	15	20	63
117	55	10	7480	39	6	95
70	29	2	3369	32	»	48
»	52	17	3789	55	»	71
105	36	25	2637	17	8	59
»	32	7	478	14	»	8
59	47	8	2158	18	1	61
26	12	1	894	30	»	12
52	54	3	1890	20	5	20
28	30	11	1477	22	1	16
2	12	»	44	3	»	1
19	11	1	1230	37	»	21
16	9	5	619	23	1	14
20	21	1	914	23	2	7
36	24	13	847	12	8	17
20	15	2	524	14	1	9
36	15	3	1601	28	»	15
26	14	10	597	13	4	18
24	27	»	1351	28	1	17
768	654	171	39761	—	69	694

SCHOLEN.	Aantal			Getal leerlingen.				Waarvan	
	hoofdonderwijzers en hoofdonderwijzeressen.	hulponderwijzers en hulponderwijzeressen.	kweekelingen.	Ultimo December 1879.	Ultimo December 1880			Inlanders en vreemde Oosterlingen.	gratis leerlingen.
					jongens	meisjes	Totaal.		
Per transport	20	41	2	1533	1002	591	1593	128	771
Poerbolingo.....	1	»	»	21	14	8	22	3	17
Poerworedjo... ...	1	3	»	96	63	30	93	21	53
Wonosobo.....	1	1	»	27	23	7	30	17	7
Magelang.....	1	2	»	68	49	14	63	2	35
» meisjessch.	1	2	»	31	»	30	30	»	8
Djokjokarta 1e school	1	3	»	118	104	43	147	14	1
» 2e »	1	3	»	127	102	21	123	35	107
» meisjessch.	1	2	»	56	»	64	64	»	10
Soerakarta 1e school.	1	2	»	66	52	19	71	2	»
» 2e » .	1	3	»	123	76	43	119	4	105
» 3e » .	1	3	»	93	69	33	102	6	35
» meisjessch.	1	2	»	70	»	74	74	1	25
Klatten.....	1	1	»	40	35	17	52	9	25
Bojolali.....	1	1	»	32	23	19	42	»	22
Madioen.....	1	1	»	38	27	14	41	9	8
Ngawi.....	1	1	»	47	31	15	46	7	33
Kediri.....	1	2	1	75	44	21	65	12	40
Blitar.....	1	2	»	61	40	24	64	9	24
Toeloeng-Agoeng....	1	1	»	41	22	8	30	7	11
Bandjermasin.....	1	3	»	104	71	42	113	17	59
TOTAAL...	40	79	3	2867	1847	1137	2984	302	1394

3e Inspectie-

Soerabaja 1e school A	1	4	»	169	126	39	165	»	5
» 1e » B	1	»	»	»	11	13	24	»	»
» 2e » .	1	4	»	150	116	34	150	11	115
» 3e » .	1	3	»	130	102	19	121	6	86
» 4e » .	1	2	»	55	32	30	62	»	20
Transporteere..	5	13	»	504	387	135	522	17	226

Getal leerlingen in de			Verzuimde schooldagen.		Getal leerlingen die de school verlieten,		*Aanmerkingen.*
laagste klasse.	midden klasse.	hoogste klasse.	Totaal in het jaar.	Gemiddeld per kind.	na al de vakken te hebben doorloopen.	om verschillende redenen.	
768	654	171	39761	—	69	694	
7	11	4	676	31	1	9	
58	26	9	2127	21	»	25	
18	10	2	385	13	»	8	
38	18	7	1131	17	1	31	
»	21	9	306	11	2	10	
97	37	13	2378	17	5	33	
87	28	8	2055	17	2	51	
»	46	18	769	12	2	10	
40	16	15	1689	22	2	35	
83	25	11	1960	16	3	36	
75	24	3	3290	32	»	30	
»	58	16	1053	14	3	12	
34	16	2	590	11	2	13	
29	6	7	1096	27	»	10	
27	13	1	989	21	»	10	
27	17	2	451	10	7	17	
39	22	4	1990	27	6	26	
37	20	7	1441	24	»	20	
16	10	4	540	18	»	29	
62	39	12	1816	15	4	27	
1542	1117	325	66493	22	109	1136	

afdeeling.

106	44	15	3936	23	12	79
21	3	»	33	2	»	»
94	32	24	3328	21	9	64
63	57	1	3628	30	3	79
38	23	1	1182	17	»	30
322	159	41	12107	—	24	252

SCHOLEN.	Aantal			Getal leerlingen.				Waarvan	
	hoofdonderwijzers en hoofdonderwijzeressen.	hulponderwijzers en hulponderwijzeressen	kweekelingen.	Ultimo December 1879.	Ultimo December 1880			Inlanders en vreemde Oosterlingen.	gratis leerlingen.
					jongens	meisjes	Totaal.		
Per transport..	5	23	»	504	387	135	522	17	226
Soerabaja 5e school.	1	3	1	119	97	24	121	»	98
» Meisjes » .	1	1	»	147	»	170	170	»	113
Grissee.....	1	1	1	42	14	25	39	3	26
Modjokerto.....	1	2	»	65	40	26	66	15	33
Sidho-ardjo.....	1	1	»	45	33	15	48	8	18
Pamakassan.....	1	1	»	26	24	11	35	4	17
Sumenap.....	1	2	»	73	39	33	72	2	58
Bangkallan.....	1	»	»	20	10	14	24	»	21
Pasoeroean.....	1	4	»	137	116	35	151	9	79
» meisjessch.	1	1	»	28	»	55	55	»	22
Malang.....	1	2	»	64	43	28	71	10	38
Probolinggo.....	1	3	»	119	70	44	114	3	54
» meisjessch.	1	1	»	18	»	29	29	»	8
Bezoeki.....	1	1	»	31	29	4	33	11	11
Sitoebondo.....	1	1	»	34	28	6	34	2	16
Banjoewangi.....	1	1	»	40	27	15	42	2	33
Makasser 1e school.	1	2	»	85	68	24	92	5	1
» 2e » .	1	3	»	101	73	27	100	12	75
» meisjessch.	1	2	»	62	»	53	53	»	24
Maros.....	1	»	»	24	19	14	33	»	27
Bonthain.....	1	1	»	44	23	17	40	3	36
Boelekomba.....	1	1	»	39	23	12	35	4	28
Bima.....	1	»	»	13	5	5	10	»	10
Menado.....	1	4	»	158	105	65	170	36	91
Tondano.....	1	1	»	40	24	16	40	12	14
Amboina.....	1	3	»	129	95	50	145	20	93
Banda (Neira).....	1	3	»	125	81	28	109	11	56
» meisjessch.	1	1	»	»	»	52	52	5	22
Saparoea.....	1	»	»	»	16	8	24	3	18
Ternate.....	1	2	»	69	37	24	61	23	41
Koepang.....	1	1	»	38	29	12	41	6	23
TOTAAL...	36	65	2	2439	1555	1076	2631	226	1430

Getal leerlingen in de			Verzuimde schooldagen.		Getal leerlingen die de school verlieten,		*Aanmerkingen.*
laagste klasse.	midden klasse.	hoogste klasse.	Totaal in het jaar.	Gemiddeld per kind.	na al de vakken te hebben doorloopen.	om verschillende redenen.	
322	159	41	12107	—	24	252	
71	29	21	2775	22	6	50	
»	141	29	3413	21	8	32	
21	17	1	1169	30	»	31	
37	24	5	1032	16	»	13	
29	14	5	1031	24	4	13	
23	12	»	807	25	»	5	
36	26	10	1999	27	2	11	
18	4	2	1322	62	»	1	
89	50	12	3923	26	4	50	
»	34	21	905	24	»	9	
43	24	4	1590	24	1	27	
82	28	4	»	»	»	45	
»	22	7	277	12	»	4	
18	11	4	1028	31	»	8	
20	8	6	2040	60	1	4	
26	14	2	893	22	1	10	
54	24	14	1482	16	5	28	
66	22	12	2 90	28	2	19	
»	35	18	1431	27	15	10	
19	13	1	495	2	»	10	
20	14	6	1309	30	1	26	
23	12	»	1494	40	»	14	
7	3	»	406	35	»	5	
103	56	11	3949	23	»	23	
19	20	1	488	12	»	14	
83	51	11	2343	15	»	50	
70	25	14	3663	30	5	49	
»	47	5	372	7	»	4	
24	»	»	»	»	»	»	
30	26	5	765	12	3	16	
27	12	2	897	22	2	7	
1380	977	274	58195	24	84	840	

SCHOLEN.	Aantal			Getal leerlingen.				Waarvan	
	hoofdonderwijzers en hoofdonderwijzeressen.	hulponderwijzers en hulponderwijzeressen.	kweekelingen.	Ultimo December 1879.	Ultimo December 1880.			Inlanders en vreemde Oosterlingen.	gratis leerlingen.
					jongens.	meisjes	Totaal.		
Recapi									
1e afdeeling.....	31	60	4	2420	1454	1154	2608	115	1274
2e »	40	79	3	2867	1847	1137	2984	302	1394
3e »	36	65	2	2439	1555	1076	2631	226	1430
TOTAAL IN 1880.	107	204	9		4856	3367	8223	643*	4098
» » 1879.	102	178	12	7726	4619	3107	7726	593*	3873
Vermeerdering.	5	26	»	»	237	260	497	50	225
Vermindering..	»		3	»	»	»	»	«	»

Getal leerlingen in de			Verzuimde schooldagen.		Getal leerlingen die de school verlieten.		*Aanmerkingen.*
laagste klasse.	midden klasse.	hoogste klasse.	Totaal in het jaar.	Gemiddeld per kind.	na al de vakken te hebben doorloopen.	om verschillende redenen.	
tulatie.							
1312	974	322	66205	25	120	964	
1542	1117	325	66493	22	109	1136	
1380	977	274	58195	24	84	840	
4234	3068	921	190893	23	313	2940§	* Onder deze leerlingen waren 201 vreemde oosterlingen tegen 266 in 1879, bijna uitsluitend Chinezen.
3948	3017	761	195928	25	311	3023	§ Het verschil van dit cijfer met dat opgegeven voor het koloniaal verslag is toe te schrijven aan nader ontvangen meer juiste cijfers.
286	51	160	»	»	2	»	
»	»	»	5035	2	»	83	

L.a. **K.**

Staat van het onderwijzend personeel en de leer- Nederlandsch-Indië onder

SCHOLEN.		Aantal						Getal leerlingen.			
						Kweekelingen.			Ultimo December 1880		
WAAR.	VAN WIEN.	Hoofdonderwijzers.	Hoofdonderwijzeressen.	Hulponderwijzers.	Hulponderwijzeressen.	Mannelijke.	Vrouwelijke.	Ultimo December 1879.	jongens.	meisjes.	Totaal.
											1e Inspectie
Batavia	R. J. L. Weijhenke .	1	»	3	»	»	»	74	74	»	74
»	J. Thie.	1	»	4	»	»	»	104	112	»	112
»	Mej. Philipsen (Ursulinen)	»	1	»	8	»	»	97	8	144	152
»	» Vranken (idem)	»	1	»	10	»	»	238	»	277	277
»	» van der Plaats...	»	1	»	3	»	»	70	6	58	64
»	Mevr. Harthoorn (*a*) ..	»	»	»	»	»	»	43	»	»	»
»	Parapattan weeshuis..	1	»	1	»	»	»	66	19	35	54
»	M. de Haas	1	»	2	»	»	»	61	59	»	59
»	Mej. Waubert de Puiseau	»	1	»	1	»	»	27	1	15	16
Garoet.....	J. van Ham	1	»	»	»	»	»	24	14	2	16
Padang	Mej. van Haastert ...	»	1	»	»	»	»	13	7	6	13
	TOTAAL...	5	5	10	22	»	»	817	300	537	837
											2e Inspectie
Semarang ..	Van het R. C. weeshuis: Jongensschool.....	1	»	»	»	»	»	31	40	»	40
» ..	Meisjesschool	»	1	»	4	»	»	140	»	149	149
» ..	Van het Prot. weeshuis.	1	»	1	1	1	1	103	42	62	104
» ..	Van de zusters Franciscanessen.....	»	1	»	3	»	»	90	»	108	108
Soerakarta..	» mej. E.P.'sGraeuwen.	»	1	»	1	»	»	32	»	23	23
Poerworedjo	» » W. H. M. Witkamp Thissen.....	»	1	1	»	»	»	»	12	4	16
	TOTAAL...	2	4	2	9	1	1	396	94	346	440

lingen aan de bijzondere lagere scholen in ultimo December 1880.

Waarvan Inlanders en vreemde Oosterlingen.	Getal leerlingen in de			Verzuimde schooldagen.		Getal leerlingen die in den loop van het jaar de school verlieten,		*Aanmerkingen.*
	laagste klasse.	midden klasse.	hoogste klasse.	Totaal in het jaar.	Gemiddeld per kind.	na al de vakken te hebben doorloopen.	om verschillende redenen.	
fdeeling.								
10	32	24	18	521	7	12	4	
2	27	50	35	182	2	16	18	
»	55	64	33	456	3	4	31	
»	121	111	45	1040	4	1	35	
»	23	25	16	†	»	»	»	† Opgaven ontbreken.
»	»	»	»	»	»	»	»	(*a*) In Juni gesloten.
»	24	16	14	†	†	4	3	
7	17	24	18	†	†	6	26	
»	6	6	4	†	†	†	†	
4	3	6	7	†	†	»	8	Aan de school te Garoet werd even als in 1879 eene Gouvernements subsidie van *f* 100 's maands verleend.
»	5	7	1	156	12	»	8	
23	313	333	191	†	†	†	†	
afdeeling.								
»	25	8	7	280	7	1	5	
»	95	30	24	1048	7	8	3	
»	40	49	15	2342	22	3	16	
»	53	38	17	1707	16	7	30	
»	12	6	5	253	11	3	15	
5	5	5	6	230	15	»	9	
5	230	136	74	5860	13	22	80	

SCHOLEN.		Aantal						Getal leerlingen.			
WAAR.	VAN WIEN.	Hoofdonderwijzers.	Hoofdonderwijzeressen.	Hulponderwijzers.	Hulponderwijzeressen.	Kweekelingen. Mannelijke.	Kweekelingen. Vrouwelijke.	Ultimo December 1879.	Ultimo December 1880 jongens.	Ultimo December 1880 meisjes.	Ultimo December 1880 Totaal.
3e Inspectie-											
Soerabaja...	W. P. Cranen. (Geestelijke broeders.) (1)	1	»	5	»	»	»	183	153	»	153
» ..	Mej. M. C. J. S. van den Heuvel. (Zusters Ursulinen.) (2)....	»	1	»	5	»	»	264	»	264	264
» ..	Mej. Huigens. (Meisjesschool) (3)....	»	1	»	3	»	»	70	»	68	68
» ..	K. Nanning. (Jongensschool.)	1	»	3	»	»	»	117	83	»	83
» ..	Mevr. Wijsman.....	»	»	»	»	»	»	52	»	»	»
	TOTAAL...	2	2	8	8	»	»	686	236	332	568
Recapi-											
1e Inspectie-afdeeling.....		5	5	10	22	»	»	817	300	537	837
2e »		2	4	1	10	1	1	396	94	346	440
3e »		2	2	8	8	»	»	686	236	332	568
TOTAAL IN 1880...		9	11	20	39	1	1	»	630	1215	1845
» » 1879...		10	13	20	41	2	10	1899	690	1209	1839
Vermeerdering...		»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
Vermindering....		1	2	»	2	1	9	»	60	6	54

Waarvan Inlanders en vreemde Oosterlingen.	Getal leerlingen in de			Verzuimde schooldagen.		Getal leerlingen die in den loop van het jaar de school verlieten		*Aanmerkingen.*
	laagste klasse.	midden klasse.	hoogste klasse.	Totaal in het jaar.	Gemiddeld per kind.	na al de vakken te hebben doorloopen.	om verschillende redenen.	
afdeeling.								
3	71	52	30	921	6	15	32	(1) De statuten der vereeniging „Broederschool te Soerabaja" zijn goedgekeurd bij het besluit vervat in Staatsblad 1880 N°. 136.
»	124	99	41	700	7	5	34	(2) Aan deze school is eene Fröbelschool verbonden met 105 leerlingen.
»	35	22	11	521	7	3	17	(3) Aan deze school is eene Fröbelschool verbonden met 27 leerlingen.
14	30	28	25	1811	17	11	29	
»	»	»	»	»	»	»	»	
17	260	201	107	3953	9	34	112	
tulatie.								
23	313	333	191	†	†	†	†	
5	230	136	74	5860	13	22	80	
17	260	201	107	3953	9	34	112	
45	803	670	372	†	†	†	†	
35	842	701	356	»	»	»	»	
10	»	»	16	»	»	»	»	
»	39	31	»	»	»	»	»	